

*60 godina
dobrovoljnog davanja krvi
u organizaciji
Hrvatskog Crvenog križa*

Izdavač

Hrvatski Crveni križ, Nacionalno društvo

Za izdavača

prim. dr. sc. Nenad Javornik, dr. med.

Uredništvo

Vera Pleša Golubović, dr. med.

Vlasta Vidović Šasa

Božica Bortek

Lektorica

Maja Antonić, prof.

Grafički urednik

Dubravko Kastrapeli, prof.

Tisak

Uvez

Naklada

500

ISBN

978-953-7537-17-3

Zagreb, listopad 2013.

CIP zapis dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 858437.

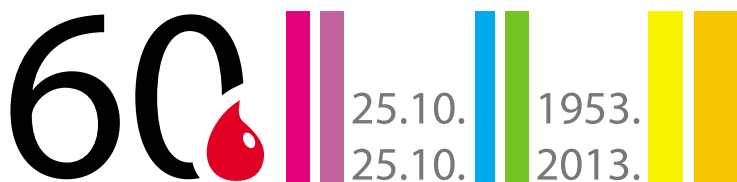

Sva prava pridržana. Nijedan dio ove knjige nije dopušteno umnažati, prenositi na bilo koji način, elektronski, mehanički, fotokopiranjem, presnimavanjem ili drukcije, bez prethodnog pismenog odobrenja nositelja prava.

Živko Prodanović
Vera Pleša Golubović, dr. med.
Vlasta Vidović Šaša

***60 godina dobrovoljnog
davanja krvi u organizaciji
Hrvatskog Crvenog križa***

Živko Prodanović

**Korak po korak,
nikada ne sustajući**

*O početku i o izgubljenim
imenima*

Prva transfuzija krvi u Hrvatskoj obavljena je 26. veljače 1923. godine u Ginekološkoj klinici u Petrovoj ulici u Zagrebu ili točnije u Kraljevskoj sveučilišnoj klinici za ženske bolesti i primateljstvo Liječničkog fakulteta u Zagrebu, odnosno u današnjoj Klinici za ženske bolesti i porode.

Nažalost, osim podatka da je ta prva transfuzija obavljena bez određivanja krvne grupe, što znači uz najveći rizik po primatelja krvi, okolnosti same transfuzije, njeni sudionici, a posebno tko je bio prvi davatelj krvi nije nam poznato. Imena su se izgubila u prostranstvima prošlosti, devedeset godina je bilo dovoljno da se mnogo toga i zagubi i izgubi.

Prva transfuzija krvi uz točno određivanje krvne grupe obavljena je u istoj klinici 1924. godine. Mogli bismo reći da je počelo vrijeme transfuzija, ma koliko su znanja bila još nedovoljna i nepotpuna, pa su zbog toga rizici svake transfuzije bili veliki, a transfuzija se upotrebljavala samo u kritičnim situacijama. Krv se u pravilu od davatelja do primatelja prenosila štrcaljkom i tzv. „rotonda aparatom” izravno iz vene davatelja u venu primatelja. Ime davatelja koji je te davne 1924. godine spašavao tuđi život nije nam poznato.

Primarijus dr. Viktor Boić (1896. - 1983.), internist-hematolog, kojeg se pamti i po osnivanju Odjela za hematologiju i hematološkog laboratorija, kao šefa Internog odjela Kliničke bolnice Sv. Duh u Zagrebu, ali i kao jednog od osnivača slavnog zbora Liječnika pjevača, obavio je prvu transfuziju u Internoj klinici u Zagrebu 1926. godine, a Kirurška klinika transfuziju krvi usvaja godinu dana kasnije.

Imena davatelja krvi i dalje su nam nepoznata, bez obzira koliko smo pokušavali saznati tko su bili ti ljudi - članovi obitelji, prijatelji, susjedi, plaćeni davatelji, ili sami zdravstveni radnici.

Upravo zbog toga naša se pažnja okreće prema Osijeku. Ne samo zato da zabilježimo jednu od prvih transfuzija u Hrvatskoj 1925. godine, nego i zbog imena davatelja.

Karl Landsteiner (Baden, Beč, 14. lipnja 1868. - New York, 26. lipnja 1943.), austrijski liječnik i biolog, jedan od prvih znanstvenika koji je proučavao fizičke procese imuniteta, a najpoznatiji je po identifikaciji i karakterizaciji ljudskih krvnih grupa za što mu je 1930. godine dodijeljena Nobelova nagrada za medicinu. U njegovu čast od 2005. godine 14. lipnja obilježava se kao Svjetski dan davatelja krvi

Transfuzija krvi obavljena je u Banovinskoj bolnici. Izvršio ju je kirurg dr. Vatroslav Florshütz, a davatelj je bio mladi kirurg dr. Joza Jagodić.

Trinaest godina nakon te prve transfuzije dr. Oton Fischer objavljuje članak u Liječničkom vjesniku br. 60 „Krvne grupe kod 8000 bolesnika osječke bolnice“ što nam svjedoči o širini transfuziologije u to vrijeme u Osijeku.

Za prvu transfuziju u Varaždinu nemamo nikakvih dokumenata, ali neki izvori spominju usmenu predaju o prvoj transfuziji 1932. godine. Prvi pisani dokument o izvedenoj transfuziji na Kirurškom odjelu Karlovačke bolnice potječe iz 1937. godine.

Ime davatelja nije navedeno. Niti usmeno, niti pismeno. Tko zna, možda u to vrijeme još nije bio očit značaj davalatstva krvi, bez obzira na motive koji su pokretali prve davatelje da se uključe u spašavanje teško oboljelih ili ozlijeđenih osoba.

Autor monografije “125 godina u službi humanosti”, tiskane u povodu 125. obljetnice osnivanja Hrvatskog Crvenog križa, Zdravko Židovec navodi podatak da su u Zagrebu u razdoblju između 1927. i 1937. godine izvršene 362 transfuzije krvi u Kirurškoj, Internoj i Dječjoj klinici, a u Ginekološkoj klinici od 1924. do 1938. godine 152 transfuzije. U četrnaestogodišnjem razdoblju izvršeno je svega 514 transfuzija. Bilo je to vrijeme u

kojem je tek počeo rad na tom polju i sigurno je da nisu postojali uvjeti za masovnu primjenu transfuzije.

Ako se tome pridodaju i one rijetke transfuzije u drugim zdravstvenim ustanovama još uvijek su transfuzije rijetke, ali se stvaraju osnove za njihovo usvajanje u liječenju i spašavanju ljudskih života. Sve to bi bilo neizvedivo bez davatelja krvi. Oni su bili obično članovi obitelji, ali značajan doprinos dali su i plaćeni davatelji. Bez obzira na to što su oni dobivali novac za svoje sudjelovanje ne bi bilo dobro s visoka gledati na njih. Oni su spasili mnoge živote. Mogli bismo reći da se bitka za ljudske živote od početka vodila na raznim područjima, na različite načine, ali uvijek s istim ciljem. Plaćeni davatelji bili su realnost tog vremena, a kad je došlo vrijeme da se krene dalje, na drugačijim osnovama organiziranosti i na načelima koje je postavio Crveni križ, oni su nestali s transfuzijske scene, u pravilu nepoznati, a i nepriznati. I tako je, osim u rijetkim slučajevima, početak transfuziologije vezan s izgubljenim imenima.

P r a v i l a

Udruženje davaoca krvi putem transfuzije te
u Zagrebu.

Čl. 1.

Naziv udruženja glasi: Udruženje
transfuzije teško oboljelim licima u Zagrebu.

Čl. 2.

Davaoci krvi u Zagrebu putem tran
licima, osnivaju svoje udruženje sa ciljem
obrazne zaštite svojih moralnih i materijal

Čl. 3.

Sjedište udruženja je Zagreb, a
važe samo u odnošaju sa zdravstvenim ustanov

Prva organizacija davatelja krvi

Čl. 4.

Udruženje imade svoje posebne pos

Već je rečeno da su prvi davatelji krvi bili u pravilu članovi obitelji ili prijatelji bolesne osobe, te da se najčešće krv davala iz vene u venu.

U tom prvom razdoblju transfuziologije i davalatva krvi u Hrvatskoj nema govora o nekoj organizaciji ili instituciji koja bi se skrbila za davatelje krvi i organizirala davalatstvo prema načelima dobrovoljnosti, besplatnosti, solidarnosti i anonimnosti. Također će proći još mnogo godina da se ispuni načelo da krv treba čekati pacijenta, a ne pacijent krv.

Da bi se došlo do potrebne doze krvi moralo se snalaziti na razne načine. To nam govori i podatak da je prva transfuzija krvi u Dubrovniku, koju je u svibnju 1936. godine obavio dr. Kovačević na Kirurškom odjelu Dubrovačke bolnice, izvršena zahvaljujući dozi krvi koja je stigla iz Beograda.

Potreba za davateljima bila je sve veća i dolazimo do prvog udruženja davatelja krvi u Hrvatskoj. Ono je osnovano 16. travnja 1937. godine nakon što je načelnik Upravnog odjeljenja Kraljevske banske uprave Savske banovine napisao, potpisao i žigom ovjerio jednu kratku rečenicu - „Ova se pravila odobravaju.“

Bila su to pravila Udruženja davaoca krvi putem transfuzije teško oboljelim licima u Zagrebu.

Listamo taj dokument, od najveće važnosti za istraživanje prošlosti davalatva krvi. Čuva se u Državnom arhivu u Zagrebu i jedan je od rijetkih sačuvanih dokumenata iz tog vremena kad se počinje organizirati davalatstvo krvi.

Prvi član odobrenih pravila utvrđuje naziv „Naziv udruženja glasi: Udruženje davaoca krvi putem transfuzije teško oboljelim licima u Zagrebu“.

Član 2. „Davaoci krvi u Zagrebu putem transfuzije krvi teško oboljelim licima osnivaju svoje udruženje sa ciljem pravilne i jednakoobrazne zaštite svojih moralnih i materijalnih interesa.“

Član 3. - „Sjedište udruženja je Zagreb, a odredbe ovih pravila važe samo u odnošaju sa zdravstvenim ustanovama u Zagrebu.“

Član 5. govori o tome tko može biti u udruženju - „Članom Udruženja može postati svako muško i žensko lice, duševno i tjelesno potpuno zdravo, staro najmanje 21 godinu, te koje se ne nalazi pod krivično sudskim postupkom. Prednje okolnosti imaju se predhodno dokazati uvjerenjem nadležne vlasti, a stanje zdravlja liječničkim uvjerenjem.“

Sljedeći član pravila govori o obavezama - „Dužnosti redovnih članova sastoji se iz: 1./ da se redovno plaćaju svoje članske doprinose. 2./ da se na svaki zahtjev Uprave udruženja odmah prijave zainteresovanoj zdravstvenoj ustanovi, koja će prije davanja krvi dotičnu osobu pregledati da nije slučajno obolila na kojoj bolesti. 3./ da su svojim solidnim životom, u svako vreme spremni i sposobni na pravilno izvršenje potrebne transfuzije krvi.“

U pravilima Udruženja slijede članci koji govore o ustroju i radu Udruženja, koje preskačemo da bismo došli do zanimljivijeg dijela.

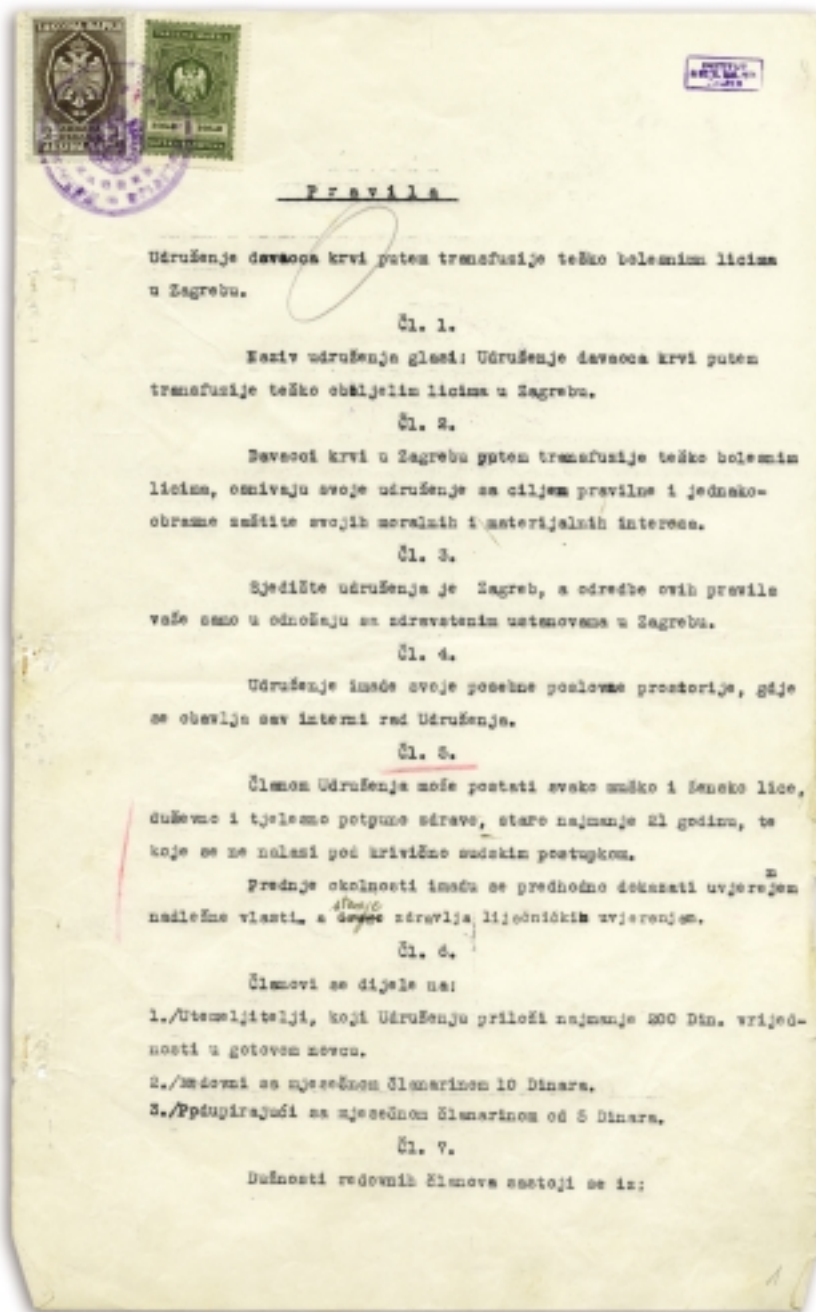
Član 20. - „Svaki redovni član Udruženja prigodom prijema u Udruženje dobiva člansku iskaznicu s fotografijom providenom potpisom pretsjednika odnosno potpretsjednika i tajnika Udruženja kao i uz otisak društvenog pečata. Ova iskaznica služi kao legitimacija kod nadležnih zdravstvenih ustanova. Neprimljenom članu dužan je upravni odbor izdati pismeno i obrazloženo rješenje sa pravom žalbe na glavnoj skupštini.“

Član 21. - „Ugovorom između Udruženja i zdravstvenih ustanova osigurat će se davanje transfuzije krvi samo onim članovima društva, koji će se iskazati redovnom iskaznicom, kao i naročitom uputnicom, koja će se za svaki pojedini slučaj potrebe izdavati.“

Zanimljive su i disciplinske odredbe člana 22. - „Isključenje iz udruženja uslijedit će:

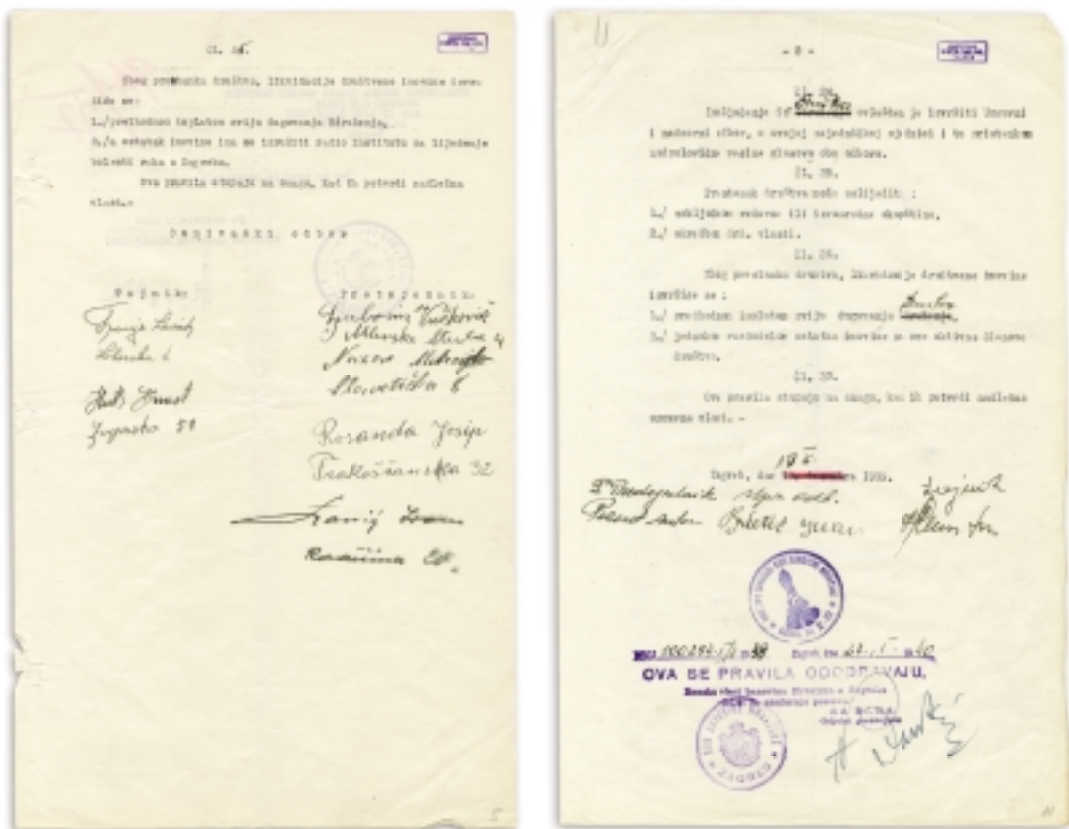
1. zbog višemjesečnog neplaćanja članskog uloga,
2. davanjem transfuzije krvi bez znanja i mimo rasporeda po Upravi Udruženja,
3. neodazivanje pozivu Udruženja potrebne transfuzije,
4. nesolidnim životom odnosno pijančevanjem, koja ide na uštrb trenutne mogućnosti davanja transfuzije,
5. nepristojnim ponašanjem kako prema Upravi Udruženja tako i prema osoblju odnosno pacijentima zainteresiranih zdravstvenih ustanova.“

Iako to nigdje u pravilima tog prvog udruženja davatelja krvi nije napisano može se pretpostaviti da je riječ o plaćenim davateljima krvi.

„Pravila - Udruženje davaoca krvi putem transfuzije teško bolesnim licima u Zagrebu”, 1937. godine (Hrvatski državni arhiv)

Pravila je potpisao „pretsjednik” Osnivačkog odbora Ljubomir Vučković, te Mihajlo Nazor, Josip Rosanda i još dvojica članova čiji je potpis teško čitljiv, kao i potpis tajnika.

Članovi osnivačkih odbora „Udruženja” i „Društva” (Hrvatski državni arhiv)

Novi naziv i najava izlaska iz Zagreba

Godine 1940. Udruženje postaje Društvo. Naime, krajem 1939. godine Udruženje je vlastima dalo na potvrđivanje svoja nova pravila. Mnoge postavke pravila Društva su prepisana iz pravila Udruženja, ali odmah na početku, uz novi naziv, uočljive su i važne promjene.

Član 1. kaže da je naziv društva: „Društvo davaoca krvi Banovine Hrvatske putem transfuzije krvi teško oboljelim licima u Zagrebu”.

Novost je i društveni znak, ruka s mlazom krvi. Isti znak nalazi se na društvenom pečatu uz natpis „Društvo davaoca krvi Banovine Hrvatske Zagreb”, kao i na značkama koje nose članovi u zapucku.

A najznačajniju novost donose član 4. i član 5. - „Središte društva je u Zagrebu, a odredbe ovih pravila važe: 1./ za sve podružnice istoga društva na teritoriju Banovine

Hrvatske. 2./ u odnosu sa zdravstvenim ustanovama na teritoriju naše Banovine. Centrala društva imade svoje posebne poslovne prostorije, gdje se obavlja sav interni rad društva. Isto važi za sva podružnička sjela u koliko imadu više od 20 članova.”

Iza ovih jednostavno sročeni odredbi društvenih pravila krije se velika novost - organizirani davatelji krvi šire svoju djelatnost. Više nisu ograničeni samo na Zagreb kao članovi prijašnjeg Udruženja. Sad se predviđaju podružnice u cijeloj Banovini Hrvatskoj. Nedostatak dokumenata prijeći nam da kažemo je li se to i ostvarilo. Ne smije se zaboraviti da je u nekoliko navrata razna arhivska dokumentacija ili dokumentacija koja je trebala biti arhivirana bila devastirana, što zbog rata, što zbog drugih okolnosti.

A što još donose nova pravila. Ona su i dalje gotovo ista kao i ona iz 1937. godine. I tada i sada bilo je važno da su članovi društva duševno i tjelesno zdrave osobe, stare najmanje 21 godinu i da se ne nalaze pod kaznenim sudskim postupkom, te „da su svojim solidnim životom u svako vrijeme spremni i sposobni na pravilno izvršenje potrebne transfuzije krvi”.

Pravila novog Društva napisana su 19. listopada 1939. godine, a već 22. siječnja 1940. godine Banska vlast Banovine Hrvatske u Zagrebu, Odjel za unutarnje poslove, uz banski pečat odobrava pravila.

INSTITUT
ZA ISTRAŽIVANJE
KRVNE GRUPE
I
KRVNE
TIPIČNOSTI

DRUŠTVO DAVAOCA KRVI BANOVINI HRVATSKE

PALMOTIĆEVA ULICA 70

ZAGREB

TELEFON BROJ 22-977

Broj: 249/40.

ZAGREB, 26. srpnja

104 0

Tit.

80289

Banskoj Vlasti, Banovine Hrvatske

Zagreb.

Kako je već poznato Naslovu, humani zadatak ovog društva na polju medicine i spasavanja bližnjeg, kada je u pitanju i sam život pojedinca, to podastiremo gornjem Naslovu sljedeću molbu.

Pošto ovo društvo imade veliki broj svojih članova koji su usljed davanja transfuzije krvi, nesposobni za svaki rad, a većina članova su besposleni ljudi sa obitelji od više članova, to molimo gornji naslov, da nam se odobri jedna sabirna akcija za područje Banovine Hrvatske, kako bi mogli barem donekle ublažiti socijalan položaj članova ovog društva, te kako bi se ovo društvo moglo sanirati i obezbjediti bolji i socijalniji položaj svojih neizručnih članova, kao i osnovati područnička tijela u svim većim mjestima Banovine Hrvatske, prema društvenim pravilima, pov.broj 3506/40- član 6.tač. 1 do 6.

U prilogu dostavljamo 30 kom. Sab. arka sa molbom da se odobre i potvrde.

Unapred zahvalni za povoljno riješenje bilježimo se

Za
Počasni predsjednik
sveuč. asistent serološ. laborat.

Tajnik :

Predsjednik :

Sabirna akcija za davatelje krvi

Naši prvi organizirani davatelji krvi bili su zaista u teškom imovinskom stanju. Iako nemamo nikakve analize, o davateljima tog vremena mnogo nam govori jedan od rijetkih sačuvanih dokumenata iz početka organiziranog davalatstva. Prenosimo ga onako kako je i pisan tog davnog 26. srpnja 1940. godine u Zagrebu.

Tog se dana Društvo davaoca krvi Banovine Hrvatske obratilo Banskoj vlasti Banovine Hrvatske ovom molbom:

„Kako je već poznato Naslovu, humani zadatak ovog društva na polju medicine i spasavanja bližnjeg, kada je u pitanju i sam život pojedinca, to podastiremo gornjem Naslovu sljedeću molbu.

Pošto ovo društvo imade veliki broj svojih članova koji su usljed davanja transfuzije krvi, nesposobni za svaki rad, a većina članova su besposleni ljudi sa obitelji od više članova, to molimo gornji naslov, da nam se odobri jedna sabirna akcija za područje Banovine Hrvatske, kako bi mogli barem donekle ublažiti socijalan položaj članova ovog društva, te kako bi se ovo društvo moglo sanirati i obezbjediti bolji i socijalniji položaj svojih neimućnih članova, kao i osnovati podružnička tijela u svim većim mjestima Banovine Hrvatske, prema društvenim pravilima, pov. broj 3506/40 - član 6. tač. 1 do 6.

U prilogu dostavljamo 30 kom. Sab. arka sa molbom da se odobre i potvrde.“

Molbe su potpisali: za počasnog predsjednika sveučilišni asistent serološkog laboratorija doktor prilično nejasnog potpisa, vjerojatno Ginković ili Pinković, predsjednik Lj. Vučković i tajnik potpuno nečitkog potpisa.

A odgovor na molbu stigao je nepunih mjesec dana kasnije. Prvo je Politički odsjek Redarstvenog ravnateljstva u Zagrebu na svojem dopisu Odjelu za unutarnje poslove Banske vlasti Banovine Hrvatske napisao da je ovo Redarstveno ravnateljstvo mišljenja da se prednja molba uvaži i zamoljeno sabiranje dobrovoljnih priloga na području Banovine Hrvatske dozvoli kroz vrijeme od tri mjeseca.

DRUŠTVO DAVAOCA KRVI BANOVI NE HRVATSKE

PALMOTIĆEVA ULICA 70

ZAGREB

TELEFON BROJ 22-977

Broj: 249/40.

ZAGREB, 26. srpnja

104 9

Tit.

63208

Banskoj Vladi, Banovine Hrvatske

Zagreb

Kako je već poznato naslov, humani zadatak ovog društva na polju medicine i spasavanja bližnjeg, kada je u pitanju i sam život pojedinca, to podastireno gornjem naslovu sljedeću molbu.

Pošto ovo društvo imađe veliki broj svojih članova koji su usljed davanja transfuzije krvi, nesposobni za svaki rad, a većina članova su besposleni ljudi sa obitelji od više članova, to molimo gornji naslov, da nam se odobri jedna sabirna akcija za područje Banovine Hrvatske, kako bi mogli barem donekle ublažiti socijalan položaj članova ovog društva, te kako bi se ovo društvo moglo sanirati i obezbjediti bolji i socijalniji položaj svojih neaktivnih članova, kao i osnovati područnička tijela u svim većim mjestima Banovine Hrvatske, Prema društvenim pravilima, pov.broj 3506/40- član 6.tač. 1 do 6.

U Prilogu dostavljamo 30 kom. Sab. arka sa molbom da se odobre i potvrde.

Unapred zahvalni za povoljno rješenje bilježno se

Za
Počasni predsjednik
spec. asistent serološ. laborat.

Tajnik :

Predsjednik :

15

Molba za sabirnu akciju, 1940. godine (Hrvatski državni arhiv)

O dozvoli za osnivanje podružnica Društva nema ni riječi, pa se može zaključiti da do osnivanja „podružničkih tijela“ ovom zgodom nije došlo.

U Državnom arhivu čuva se i dozvola koju je Društvo davaoca krvi Banovine Hrvatske dobilo od Banske vlasti. Prepisana s formulara, bez službenih brojeva zapisnika, podneska i raznih drugih oznaka i naznaka, dozvola ovako glasi:

„Dozvola. Valjana do 31. prosinca 1940 (četrdesete). Dozvoljava se Društvu davaoca krvi Banovine Hrvatske iz Zagreba da može u vlastitu korist, a u svrhu pomaganja članova na području Banovine do 31. prosinca 1940. sabirati dobrovoljne priloge. Sabiranje ima se vršiti od strane za to ovlaštenih sabirača putem sabirnih araka ovjerenih i paginiranih po Redarstvenom ravnateljstvu u Zagrebu. Sabirni prinosi mogu se samo u napred odobrenu svrhu upotrebiti.

Svaka zloupotreba kaznit će se oduzećem dozvole i sabranih priloga. Prije izvršenja dozvole u pojedinom mjestu imade se ovlaštenik javiti uz dozvolu nadležnoj redarstvenoj vlasti, koja može prema mjesnim prilikama takovu dozvolu i uskratiti.

Kod sabiranja imaju se strogo održavati svi postojeći redarstveni i takseni propisi.“

Tako su Banske vlasti odgovorile Društvu, pa se iz same dozvole vidi da u to vrijeme nije bilo lako organizirati jednu takvu sabirnu akciju.

U dokumentu kojeg je izdao Politički odsjek Redarstvenog ravnateljstva u Zagrebu prvi put susrećemo imena članova Društva:

„Na nalog naslova od 28 kolovoza 1940 broj 88498-I-3-1940 predlaže se potvrđena dostavnica o uručanju dozvole za sabiranje dobrovoljnih priloga gornjem društvu, nakon što je ova dozvola ovdje propisno taksirana.

Sabiranje će vršiti slijedeća lica:

Karas Antun, rođen 1910 u Križevcima, tamo i zavičajan, stolarski pomoćnik, stan Grebengradska ul. kbr. 4/I,

Kovačić Franjo, rođen 1908 u Zagrebu, zavičajan u općini Lostna, srez Šmarje pri Jelsah,

Vitik Josip, rođen 29 XI 1911 u Usoru, čehoslovački državljanin, električar, stan Menčetićeva ul. kbr. 14,

Viler Nikola, rođen 20 VI 1908 u Kastabanu, Istra, pipničar, stan Mošćenička ul. kbr. 4,

REDARSTVENO RAVNATELJSTVO U ZAGREBU
POLITIČKI ODSJEK

Pov.broj: 42458/1940.

Zagreb, 15 rujna 1940.

Predmet: Društvo devasica krvi banovine
Hrvatske iz Zagreba, dozvole za
sbiranje dobrovoljnih priloga.

BANSKOJ VLASTI BANOVINE HRVATSKE
Odjelu za unutarnje poslove

Z A G R E B

Na mlog naslova od 28 kolovoza 1940 broj 88498-1-3-1940 predlaže se potvrđena dostavnica o uređenju dozvole za sbiranje dobrovoljnih priloga gornjem društvu, nakon što je ova dozvola ovdje propisno teksirana.

Sbiranje će vršiti slijedeća lica:

Keres Antun, rođen 1910 u Križevcima, tamo i zavišajan, stolarski pomoćnik, stan Grebengređska ul.kbr.4/1,

Kovačić Franjo, rođen 1908 u Zagrebu, zavišajan u općini Lostna, srez Šmarje pri Jelšah,

Vitik Josip, rođen 29 XI 1911 u Usoru, čehoslovački državljanin, električar, stan Menčetićeva ul.kbr.14,

Viler Nikola, rođen 20 VI 1908 u Kastabanu, Istra, pipničar, stan Mošenička ul.kbr.4,

Kavrečić Viktor, rođen 1902 u mjestu Kortina, općina Dekani, srez Koper, Istra, italijanski državljanin, stan: Blagejska ul.kbr.20.

Ovjerene fotografije istih priloga.

Protiv navedenih lica kod ovog Redarstvenog ravnateljstva ništa ne predleži u moralnom niti u političkom pogledu.-

RAVNATELJ REDARSTVA:

BANSKA VLAST BANOVINE HRVATSKE
ODJEL ZA UNUTARNJE POSLOVE I. S
U ZAGREBU

Primljeno, dne

18 IX 1940

Broj 98518

priloga 6

88498/40
Natraž 5/IX/40
19 1/3

Kavrečić Viktor, rođen 1902 u mjestu Kortina, općina Dekani, srez Kopar, Istra, italijanski državljanin, stan: Blagajska ul. kbr. 20.

Ovjerene fotografije istih prileže.

Protiv navedenih lica kod ovog ravnateljstva ništa ne predleži u moralnom niti u političkom pogledu.“

Trogolovci

Nakon zagrebačkog Udruženja novo društvo davatelja krvi osnovano je 1946. godine u Rijeci. Osnivač Udruženja davalaca krvi u Rijeci bio je prim. dr. Viktor Finderle (1902. - 1964.). Dr. Finderle završio je 1927. godine Studij medicine na Kraljevskom sveučilištu u Zagrebu, a ostao je zapamćen kao vrsni porodničar i ginekolog, ratni kirurg, medicinski inovator i istaknuti javni djelatnik.

U razlistavanju rada riječkog udruženja veliku pomoć, da ne kažemo neizmjernu, pružila nam je izuzetna monografija Borislava Ostojića „Rijeka humanosti - 125 godina Crvenog križa u gradu Rijeci 1881.-2006.” koju je povodom te iznimne godišnjice tiskalo Gradsko društvo Crvenog križa Rijeka.

U poglavlju „Dr. Viktor Finderle - predsjednik prvog riječkog Udruženja davalaca krvi” čitamo nama toliko važne zanimljivosti o početku rada Udruženja:

„Pionir transfuzije krvi u riječkoj bolnici bio je prim. dr. Viktor Finderle (ginekolog) koji se iz Drugoga svjetskog rata vratio obogaćen velikim iskustvom uspješnog ratnog kirurga (kao komandant bolnica u Grumi i Gravini, pokraj Barija) i s dobrim poznavanjem problematike transfuzije krvi.

Prva transfuzija krvi primijenjena je u riječkom rodilištu 3. kolovoza 1946. godine, a u rujnu te godine dr. Viktor Finderle osnovao je Udruženje dobrovoljnih davalaca krvi (sa 15 članova) i bio izabran za njegova prvog predsjednika.

Tajnik prvog riječkog Udruženja davalaca krvi bio je Egidio Trogolo pa su, prvih godina, riječke darivatelje, popularno, zvali *trogolovci*.

U početku su se, za sve riječke bolnice, krvne grupe određivale u rodilištu u kojemu se vodila i kartoteka davalaca.

Prvih godina djelovanja riječki davaoci krvi dobivali su u blagovaonici rodilišta besplatan obrok, a koristili su i neke druge povlastice dobivene od Službe za zaštitu zdravlja (dodatak za pojačanu prehranu).”

U Rijeci se ubrzo nakon oslobođenja započelo s organiziranim davanjem krvi, ali još uvijek izvan organizacije Crvenog križa.

S autorom monografije Borislavom Ostojićem stizemo i u 1948. godinu:

„Sredinom ožujka 1948. godine napunilo se gotovo godinu i pol dana plodnog rada Udruženja davalaca krvi u Rijeci. Od početnih koraka u 1946. godini, kada je Udruženje davalaca krvi u Rijeci imalo malen broj članova (samo 15), u ožujku 1948. godine ono je već imalo 220 davalaca koji su bili pregledani i kojima je bilo utvrđeno da su zdravi i sposobni dati krv bez štete za vlastito zdravlje.

Kako je naglašavao Riječki list, među riječkim davaocima krvi nalazili su se radnici, seljaci, liječnici, naučenjaci, žene i muškarci.

Godine 1947. riječki dobrovoljni davaoci krvi dali su 105 litara dragocjene tekućine koja je korištena kod 240 transfuzija. Samo u veljači 1948. Riječani su dali 10 litara krvi koja je korištena u 29 transfuzija. Tadašnji Petogodišnji plan industrijalizacije zemlje zahtjevao je da „svaki radnik koji se unesreći i dade u radu svoju krv ima mogućnost dobiti tuđu krv. Ni jedan naš radnik ne bi smio biti izložen smrtnoj opasnosti zbog gubitka krvi.”

Tekst o dobrovoljnim davaocima krvi u Rijeci (u Riječkom listu od 19. ožujka 1948. godine) napisao je dr. Viktor Finderle, istaknuti riječki ginekolog i predsjednik Udruženja davalaca krvi. Njegov potpis na kraju teksta, razumljivo, osnažio je apel upućen građanstvu za ućlanjenje u Udruženje davalaca krvi u Rijeci.

Prva poštanska marka posvećena davalatstvu krvi iz 1961. godine (privatna zbirka Ž. Prodanovića)

Poštanska omotnica “Krvotoka solidarnosti” s molbom poštarima da se posebno brinu za ovu poruku (privatna zbirka Ž. Prodanovica)

Zanimljivo je istaknuti da se tada držalo kako kao dobri davaoci krvi mogu poslužiti samo one osobe koje pripadaju krvnim grupama „O” i „A”.

U Centralnom domu kulture (Guvernerova palača) riječko Udruženje davalaca krvi organiziralo je, 20. ožujka 1948. godine, koncert s kojeg je sav prihod bio usmjeren za društvenu djelatnost davalaca krvi. Na koncertu su nastupili poznati operni umjetnici Jana Puleva i Enzo Sorini, koje je za glasovirom pratio maestro Boris Papandopulo.”

Godine 1953. Društvo dobrovoljnih davalaca krvi osniva i Gradski odbor Crvenog križa Rijeka. U najavi osnivanja ističe se da će novo društvo biti različito od Udruženja, jer će njegovi članovi krv davati besplatno, te da će do osnivanja Društva postojeće Udruženje nastaviti s radom. Dolazilo je novo vrijeme.

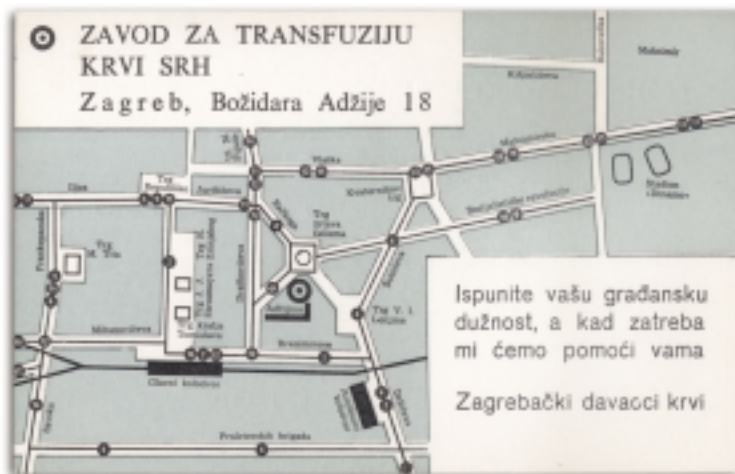
Zavod za transfuziju

Desetljećima Hrvatski Crveni križ, kao organizacija koja okuplja dobrovoljne davatelje krvi i Hrvatski zavod za transfuzijsku medicinu, kao krovna nacionalna i referentna ustanova za transfuzijsku medicinu u Republici Hrvatskoj, ispisuju brojne stranice uspješne i svestrane suradnje.

Povijest Zavoda u velikoj je mjeri i povijest transfuziologije u Hrvatskoj. U svibnju 1945. godine osnovana je prva transfuzijska ustanova u Hrvatskoj pod nazivom „Zavod za transfuziju Komande Glavnog štaba Hrvatske, Jugoslavenske armije“. Već u rujnu 1945. godine Zavod postaje civilna ustanova i nalazi se u sastavu Državnog zavoda za proizvodnju lijekova „Pliva“. Na svojem putu prema samostalnom radu Zavod će od 1947. godine biti dio Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu pod nazivom „Zavod za transfuziju krvi Medicinskog fakulteta“, a djelovat će u sklopu Klinike za unutarnje bolesti u zgradi današnje Klinike za traumatologiju.

U rujnu 1948. godine dolazi do kraćeg prekida u radu Zavoda. Dana 1. studenog iste godine osnovana je Stanica za transfuziju krvi u tadašnjoj Ulici Božidara Adžije 18, današnjoj ulici Kneza Mislava. Zavod je tada bio ustanova Ministarstva zdravlja Hrvatske.

*Karta s lokacijom
Zavoda za transfuziju
krvi s pozivom Gradskog
odбора Crvenog križa
Zagreb (privatna zbirka Ž.
Prodanovića)*

Dana 27. ožujka 1952. godine Stanica mijenja naziv i postaje Zavod za transfuziju krvi.

Veliki dan u povijesti Zavoda dogodio se 1979. godine kad se Zavod preselio iz skućenih prostorija na današnju lokaciju u Petrovoj ulici broj 3.

Danas Zavod nosi naziv Hrvatski zavod za transfuzijsku medicinu.

U početku su ekipe Zavoda krv uzimale samo u zgradi Zavoda. U lipnju 1953. godine prvi put izlaze na teren izvan Zagreba i uskoro ih možemo sreći po čitavoj Hrvatskoj.

Na početku svojega rada liječnici Zavoda susretali su se s problemima koje je danas teško i zamisliti. Tako su u prvim godinama poslije Drugog svjetskog rata transfuzije bile posve drugačije nego danas. Krv se pohranjivala u staklene boce, a za transfuziju su primjenjivani posebni sustavi. I boce i sustavi su se prali, čuvali i koristili više puta. Infuzijske otopine pripravljane su u bolnicama u potpuno neadekvatnim uvjetima. Transfuzije krvi i infuzije vrlo su često bile praćene reakcijama i prijenosom zaraznih bolesti. Zbog toga je u Zavodu 1949. godine započela proizvodnja infuzijskih otopina.

Dr. Donata Horvatic Pejakovic, liječnica varaždinske "Stanice za transfuziju krvi" (arhiv GDCK Varazdin)

U Zavodu se ponose što su 2001. godine, kao rezultat višegodišnjeg truda svih djelatnika dobili certifikat “Lloyd’s Register Quality Assurance” za sustav upravljanja kvalitetom prema standardu EN ISO 9002. Sustav upravljanja kvalitetom odnosi se na prikupljanje, ispitivanje, preradu i pohranu krvi, te pružanje usluga laboratorijskog ispitivanja krvi bolesnika i trudnica.

Darivanje krvi u medicinskom centru, 1964. godine (arhiv GDCK Varazdin)

DAJITI SVOJU
KRV DA SPASIŠ
JEDAN ŽIVOT

mg

Steno Demetro-

296

25. listopada 1953. godine -
prvi dan velike akcije u Sisku

Kako je protekao prvi dan prve akcije organiziranog dobrovoljnog davanja krvi koju je proveo Crveni križ govori nam članak iz biltena Željezare Sisak „Metalurg“, broj 13, tiskan u Sisku u studenom 1953. godine.

Članak je potpisao tvornički novinar F. P., a njegov zapis pod naslovom „Prijavljujem se za stalnog davaoca krvi...“ rijedak je i vrijedan dokument o 25. listopada 1953. godine u Željezari Sisak, o tom velikom danu hrvatskog davalastva krvi i Crvenom križu, organizaciji bez čijih se aktivista više ne mogu zamisliti uspješne akcije dobrovoljnog davanja krvi, ne samo u Sisku, nego u svim krajevima Hrvatske.

„Prvi dan davanja krvi...“ piše F. P. koji tada vjerojatno nije ni slutio da je postao svjedok povijesne akcije Crvenog križa, i nastavlja:

“U predvorju ambulante nekoliko grupa ljudi. Muškarci i žene. Govori se o onima što su u sobi gdje daju krv. Netko se smije, netko ozbiljno priča. Otvaraju se vrata u koja odjednom upriješe poglede svi iz hodnika.

- Slijedeci molim - reče sestra.

Ulaze trojica, a i mi za njima. Interesiralo nas je kako naši radnici i službenici pristupaju davanju krvi. I moramo priznati, da ih je malo, ili gotovo nitko, tko ne bi sa smiješkom na ustima prišao k stolu gdje se pregledava hemoglobin.

I redaju se ljudi i stariji i mlađi. Brojne sestre neumorno ispituju sve potrebno prije vađenja krvi.

Ušli smo u slijedeću sobu. Tu već leže oni, koji daju krv. Na divanu smo zatekli upravo u času davanja krvi drugaricu Katicu Borota iz komunalnog odjeljenja, Ivanku Golubić iz komunalnog i Josipa Krznarića iz čeličane. Svi sa smiješkom leže i veselo izgovaraju svoje ime, na naš upit.

Sisak - Drago Krize, jedan od sudionika prve akcije davanja krvi 1953. godine, i njegov sin Ivica, također davatelj krvi

U slijedećoj sobi naišli smo na one koji se sada odmaraju, da bi kasnije popili topao čaj i pojeli sendvič. Tu su bili Franjo Pavičić, Stjepan Mlinarić, Adam Milaković i Svetozar Ostojić. U rukama im zahvalnica Crvenog križa, koju sa zadovoljstvom pregledavaju. Ponosni su, jer su dali svoju krv za one kojima je život u opasnosti, dali su svoju krv za brojne bolesnike, za spas mnogih života. Otuda taj ponos, i s pravom. Nisu oni jedini, kod nas se prijavilo preko 500 dobrovoljnih davaoca krvi, a u Sisku oko 1800. Svi su se oni odazvali pozivu Crvenog križa. Odazvali su se spremno i s oduševljenjem. Njima je naša zajednica zahvalna, s njima je ponosna.

I dok su se neki koji su već dali krv dizali sa ležišta, dotle su lijegali drugi. Prošli smo još jednom kroz sobu. Kad odjednom povik čovjeka debela crvena lica veselog izraza:

- Napišite. Prijavljujem se za stalnog davaoca krvi. Ako treba kome krv O grupe, ja sam tu. Najavio sam takmičenje svima. Uslovi: tko će dati više krvi i više puta.

To je bio Josip Boblić poslovođa u čeličani. Zadovoljan je i on, a po njegovim riječima, to se daje najbolje zaključiti.

Bilten Željezare Sisak “Metalurg” u kojem je u broju 13 iz studenog 1953. godine opisana prva akcija dobrovoljnog davanja krvi u organizaciji Crvenog kriza (arhiv GDCK Sisak)

Napustili smo prostorije ambulante, prvog dana dobrovoljnog davanja krvi u našem kolektivu.

Zahvaljujući svijesti naših radnih ljudi, krv dobrovoljnih davaoca pomoći će mnogim kojima to zatreba. To je humana akcija, od koje se ne bi smio odvratiti nijedan zdrav čovjek.“

Dvadeset godina poslije

U potrazi za dokumentima i svjedočanstvima iz prošlosti organiziranog davalatstva krvi pronašli smo i „Vjesnik Željezare“ - list radnog kolektiva Željezare Sisak, koji u broju 19 tiskanom 27. listopada 1973. godine piše o svečanom obilježavanju dvadesete obljetnice prve akcije dobrovoljnog davanja krvi u Hrvatskoj.

Evo nekoliko zanimljivih fragmenata iz opširnog članka „Davanje krvi i građanska dužnost“ kojeg je inicijalima potpisao novinar D. P. a mi tekst prenosimo onako kako je i pisan.

„U našem je Kombinat u prije 20 godina, točnije 25. listopada 1953. godine prvi put provedena akcija dobrovoljnog davanja krvi u SR Hrvatskoj. U povodu toga Dan dobrovoljnih davalaca krvi najsvečanije je proslavljen u našoj sredini.

Svečanosti su uz prve i mnoge zaslužne davaoce krvi iz svih općina u SRH prisustvovali ugledni gosti; dr. Ivo Margan, predsjednik Republičke skupštine SSRN Hrvatske, dr. Pavle Gregorić, prvi predsjednik Crvenog križa u zemlji, Stevo Končar, predsjednik Skupštine općine Sisak, predstavnici republičkih i pokrajinskih odbora Crvenog križa, društveno političkih organizacija Sisak, republike i našeg kombinata, zdravstvenih radnih organizacija i Zbora liječnika, Sabora SR Hrvatske, predstavnici organa narodne obrane i predstavnici dobrovoljnih davalaca krvi iz Italije, Austrije, Mađarske i Čehoslovačke.

Prisutne je najprije pozdravio Stevo Vranešević, predsjednik Aktiva dobrovoljnih davalaca krvi našeg Kombinata koji je između ostalog rekao: „Mi smo u Kombinat u oduvijek pridavali posebnu pažnju i organizirano vodimo brigu o humanitarnim akcijama i pružamo konkretnu pomoć svim radnicima kad se nađu u zdravstveno teškoj situaciji. Činili smo to u prošlosti, a činiti ćemo to i u budućnosti, jer je to naša i društvena ljudska obaveza.

Nastojat ćemo da naša Sekcija bude još masovnija, da okupimo veći broj dobrovoljnih davalaca krvi, ali bi isto tako željeli da se takva humana akcija proširi na sve radne organizacije u našem gradu i u našoj zemlji, jer spašavanje ljudskih života, unesrećenog čovjeka, je obaveza nas kao pojedinaca, naše organizacije i cijelog društva.“

Akcija davanja krvi u "Varaždinskom magazinu" (arhiv GDCK Varaždin)

Dr. Ivo Margan naglasio je da je „1953. godine, osim Zavoda za transfuziju krvi, djelovalo na području SRH samo manji broj transfuzijskih jedinica i to u većim bolnicama (Klinika Rebro, Osijek, Varaždin, Rijeka, Sušak, Split, Pula, Šibenik i Zadar)”.

Dr. Zdravko Panian, predsjednik komisije za dobrovoljno davanje krvi Hrvatske je naglasio „da 25. listopada 1953. godine zapravo znači onu prekretnicu u radu na okupljanju dobrovoljnih davalaca krvi koja je omogućila da se u kasnijim godinama konstantno povećava broj onih koji su dali krv dobrovoljno i besplatno”.

„Sve od 1962. godine”, prema riječima dr. Paniana, „težište rada na organizaciji okupljanja dobrovoljnih davalaca krvi bilo je na komisijama za dobrovoljno davanje krvi pri kotarskim i općinskim odborima Crvenog križa. Već te godine posredstvom organizacije Crvenog križa dalo je dobrovoljno krv 35.587 građana. Te godine se zatim na preporuku Glavnog odbora Crvenog križa Hrvatske počinju osnivati aktivni dobrovoljnih davalaca krvi pri općinskim odborima Crvenog križa.”

Dr. Panian je također istakao da „nažalost, unatoč postojanju komisija za dobrovoljno davanje krvi pri općinskim odborima Crvenog križa, postojanju savjeta i aktiva u mnogim radnim i mjesnim organizacijama i školama, mora se priznati da još nismo

Učenice medicinske i muzičke škole daruju krv za potrebe varaždinske bolnice (arhiv GDCK Varaždin)

u mogućnosti potpuno eliminirati podmirivanje dnevnih potreba u krvi od porodica ili znanaca i prijatelja bolesnika. U tom pogledu naročito je teška situacija na nekim područjima naše Republike. Prošle godine dalo je u SRH ukupno krv 83.104 davaoca pri čemu na one koji su krv dali posredstvom Crvenog križa otpada 82 posto.“

„Naš Sisak je ponosan“, rekao je Mile Rimaj, predsjednik Opcinskog odbora Crvenog križa, „što je imao tu čast i mogućnost da bude prvi grad u Republici koji je organizirano dao krv. Od 1953. godine kada je bilo 139 dobrovoljnih davalaca danas naš grad ima više od 3000.

Samo radi usporedbe, ističem da danas godišnje u Sisku trošimo oko 800 litara krvi, dok nam je prije svega 7 godina bilo dovoljno 250 litara. Koliko je medicina više upotrebljavala krv i koliko je krvi sve više potrebno - mislim da ovom podatku ne treba komentara.“

A na kraju tog članka u „Vjesniku Željezare“, napisanom u povodu svečanog proslavljanja dvadesete obljetnice organiziranog dobrovoljnog davanja krvi u Hrvatskoj, spominju se i nagrade.

Akcija davanja krvi u organizaciji zagrebačkog Crvenog križa (arhiv GDCK Zagreb)

„Potom su podijeljena priznanja Republičkog odbora Crvenog križa za izvanredne zasluge i organizaciju akcije radnim organizacijama među kojima i našem Kombinat, pojedincima za uspjeh u organiziranju (iz našeg kolektiva Peri Milkoviću-Šici i Josipu Šilbergeru), davaocima koji su sudjelovali u prvoj akciji dobrovoljnog davanja krvi, davaocima za 25, 30, 40 i više puta.

Delegacije iz inozemstva i ostalih republika primile su plakete grada Siska.“

Bila je to velika proslava. Ta akcija je provedena po svim načelima Crvenog križa i to je prva takva akcija u jednoj radnoj organizaciji. To je vrijeme kada je Crveni križ prepoznao važnost trenutka i preuzeo odgovornost na sebe.

Razne sporadične akcije, u organizaciji Crvenog križa i drugih organizacija, udruženja ili vojske, vrijedan su doprinos spašavanju ljudskih života, ali valja prihvatiti da je organizirano davalštvo krenulo 25. listopada 1953. godine u Željezari Sisak.

Dobrovoljni davatelji krvi (arhiv GDCK Zagreb)

Akcija davanja krvi u organizaciji pulskog Crvenog križa (arhiv GDCK Pula)

Dobri savjeti

U organizacijama Crvenog križa vrlo rano su uočili da je najbolje i najučinkovitije promicanje davanja krvi ono koje obavljaju sami davatelji krvi u svojim radnim i životnim sredinama, te da je osobni primjer važan promidžbeni faktor. Uloga aktivista Crvenog križa koji promiču ideju dobrovoljnog davanja krvi kroz mnoge godine pokazala se kao važan, ako ne i najvažniji dio niza promidžbenih akcija, posebno u radnim organizacijama.

Kako se na početku organiziranog davanja krvi u organizaciji Crvenog križa gledalo na promidžbene aktivnosti i njihov značaj? Odgovor na to pitanje pronalazimo u uvodnom članku u Biltenu organizacije Crvenog križa NR Hrvatske „Naš rad“ br. 3, tiskanom uoči Tjedna Crvenog križa 1953. godine u Zagrebu.

Evo što piše u dijelu o davalatstvu krvi:

„Tjedan Crvenog križa ove godine organiziran je u smislu opće propagande za transfuziju i pronalaženje dobrovoljnih davalaca krvi s glavnom parolom: „Krv je lijek“. I do sada je vršena propaganda za pronalaženje dobrovoljnih davalaca krvi, i to vrlo uspješno, naročito u Zagrebu, Osijeku, Sisku, Đakovu i.t.d., gdje je već izvršeno određivanje grupa i uzimanje krvi. U tjednu treba poraditi da se i u ostalim centrima stvori materijalna baza i potrebni uvjeti za prijelaz od propagande na praktični dio radom to jest na uzimanje krvi. Međutim, prema zaključku Skupštine JCK, propagandu za dobrovoljne davaoce krvi treba smatrati stalnim zaduženjem organizacije Crvenog križa, i ona treba da se provodi sistematski, po planu i organizirano, u zajednici sa zdravstvenom službom.

U Tjednu Crvenog križa treba mobilizirati i dati konkretne zadatke što većem broju aktivista, koji su do sada nedovoljno korišteni na praktičnom radu ne samo u vezi s propagandom transfuzije krvi, nego i u vezi s ostalim akcijama...“

Govoreći na Tematskoj konferenciji Crvenog križa Hrvatske o dobrovoljnom davalatstvu krvi, održanoj 1978. godine u Zadru, dr. Antun Dobošević, tajnik Crvenog križa Hrvatske istakao je da su „višestruki dobrovoljni davaoci krvi mnogo učinili za razvoj dobrovoljnog davalatstva, snažno su utjecali na druge i motivirali ih za davanje krvi. Oni su najbolji propagatori a često i organizatori akcija prikupljanja krvi...“

Akcija davanja krvi u organizaciji čakovečkog Crvenog križa (arhiv GDCK Čakovec)

Dr. Dobošević je pohvalio i samoorganiziranje dobrovoljnih davatelja krvi koji su osnivali svoje klubove i aktive i naglasio da „cilj takvog udruživanja treba biti udruživanje radi zadovoljavanja nekih osobnih i zajedničkih potreba društvenog života, te radi organiziranog nastupa pred ostalim članovima kolektiva, potencijalnim davaocima krvi, kako bi ih motivirali da se i oni uključe u veliku obitelj dobrovoljnih davalaca krvi. Opcenito je prihvaćeno da bi zadatak tako organiziranih dobrovoljnih davalaca krvi kao članova Crvenog križa trebalo da bude da aktiv postepeno preuzima i druge zadatke iz djelatnosti Crvenog križa...“

Uz klubove i aktive javljali su se i prvi savjeti dobrovoljnih davatelja krvi, danas uobičajeni oblik organiziranja davatelja krvi, a nekada još nepotvrđeni oblici djelovanja koji su tek tražili svoju potvrdu. Bilo je i sredina koje nisu prihvaćale takve „inovacije“, a u radnim organizacijama nije uvijek bilo razumijevanja za prava dobrovoljnih davatelja krvi.

Prvi Savjet dobrovoljnih davalaca krvi osnovan je u Rijeci u ožujku 1962. godine, a drugi Savjet u Hrvatskoj osnovan je u svibnju 1969. godine u zagrebačkoj Općinskoj organizaciji Crvenog križa Črnomerec. U tom Savjetu bili su predstavnici svih općinskih aktiva dobrovoljnih davatelja krvi, a odmah po osnivanju razvio je široku djelatnost s vidljivim rezultatima.

Prvi predsjednik črnomeračkog Savjeta bio je Dragutin Kresić.

Akcija davanja krvi u organizaciji pulskog Crvenog kriza (arhiv GDCK Pula)

Gospodin Kresić tada je bio 48-godišnji tehničar u Grafokartonu, a krv je dao 79 puta. Danas je umirovljenik s više od sto davanja, a o svojem radu je kazao: „Gotovo da nema sastanka našeg Savjeta za DDK na kojem ne raspravljamo o tome kako povećati broj davaoca, jer kada bi svaki čovjek samo jednom dao krv bilo bi dovoljno za sve naše potrebe...“

„Krapinski vjesnik“ krajem 1987. godine pitao je krapinske dobrovoljne davatelje krvi zašto su se uključili u ove humane akcije. Za kraj biramo riječi Josipa Strabića: “Krv sam dal šezdeset sedam puta. Vidite, bil sam šlagiran dva puta, ali sam i dalje daval. Doktori su se složili i ja sam krv daval i još bum daval, ak bu trebalo. Morem vam reći da sam i neke druge uspel nagovoriti da daju krv. Sad se tu i tamo najdemo kad su akcije.“

Naš rad

**TJEDAN
CRVENOG KRIŽA**
25.X.-1.XI.
1953

**KRV
JE
LIJEK**

3

*Vera Pleša Golubović
Vlasta Vidović Šaša*

Uloga Crvenog križa u dobrovoljnom davalatstvu krvi

***Uloga Crvenog križa u
dobrovoljnom davalatstvu krvi***

Hrvatski Crveni križ je utemeljitelj i promotor dobrovoljnog davanja krvi u Hrvatskoj.

U organizaciji Crvenog križa 1953. godine u Sisku je provedena prva akcija dobrovoljnog davanja krvi u Hrvatskoj u skladu s načelima dobrovoljnosti, anonimnosti, solidarnosti i besplatnosti. Danas se to smatra najsigurnijim načinom prikupljanja krvi glede sigurnosti primatelja.

Dobrovoljno davanje krvi proizlazi od same definicije davatelja koja kaže da je to osoba koja daje krv, plazmu ili krvne sastojke dobrovoljno i za to nije plaćena niti u novčanom niti u nekom drugom obliku koji bi mogao biti zamjena za novac. Podrazumijeva se zahvala kroz ugodan razgovor, osvježenje u obliku zahvalnog obroka te naknada za eventualne putne troškove.

Definicija sama po sebi govori da je to aktivnost koja je određena humanitarnim radom, po čemu se prepoznaje Crveni križ.

Osim toga Crveni križ ima razvijenu mrežu društava na terenu, veliki broj volontera te omogućuje neprofitno prikupljanje krvi.

Razdoblje do 1953. godine u Hrvatskoj je obilježilo neorganizirano davanje krvi, plaćeno i obiteljsko, odnosno prijateljsko davanje. Od 1953. godine u suradnji s transfuzijskom službom započinje dobrovoljno davanje krvi.

Trebalo je proći puno godina, strpljivog i sustavnog rada na animiranju građana da bi tek 1977. godine 93,6% doza bilo prikupljeno od dobrovoljnih davatelja krvi.

Danas se akcije davanja krvi organiziraju u 110 društava Hrvatskog Crvenog križa u kojima zaposlenici i obučeni volonteri rade na promicanju i motiviranju stanovnika za dobrovoljno davalastvo krvi.

Uloga Crvenog križa u dobrovoljnom davanju krvi može se podijeliti u sljedeće cjeline:

- motiviranje i edukacija stanovništva,
- novačenje i briga o davateljima krvi,
- organizacija akcija davanja krvi,
- evaluacija podataka o davateljima i akcijama davanja krvi,
- promidžba.

Novačenje i motiviranje stanovništva je zahtjevan posao koji zahtijeva puno kreativnosti. Posebnu pozornost treba posvetiti općoj edukaciji stanovništva kojom se izgrađuje svijest o važnosti davanja krvi i stvara pozitivan stav. Kako bi se u tome postigli što uspješniji rezultati, Crveni križ istovremeno posvećuje pozornost kontinuiranoj edukaciji svojih zaposlenika i volontera.

Osiguravanjem kvalitetne i sigurne krvi postavljeni su dodatni standardi i izazovi za sve koji sudjeluju u realizaciji.

Posebna pozornost posvećuje se etičkim aspektima davanja krvi. Pitanja za davatelje sve su osobnija i detaljnija te se od njih očekuju iskreni odgovori. Od organizatora akcije davanja krvi to zahtijeva poštovanje privatnosti davatelja i povjerljivo postupanje s dobivenim podacima, uključujući i laboratorijske pretrage. Također im se jamči da će njihova krv biti optimalno iskoristena i da se od nje neće stvarati profit.

Broj prikupljenih doza krvi od 1953. do 2012. godine

Godina	Broj prikupljenih doza krvi	Godina	Broj prikupljenih doza krvi
1953.	4 972	1983.	152 618
1954.	9 786	1984.	154 824
1955.	8 160	1985.	162 452
1956.	9 179	1986.	169 169
1957.	11 492	1987.	164 723
1958.	20 118	1988.	169 079
1959.	20 607	1989.	169 806
1960.	29 613	1990.	166 577
1961.	31 913	1991.	179 945
1962.	35 589	1992.	192 662
1963.	48 595	1993.	175 026
1964.	39 182	1994.	157 496
1965.	39 059	1995.	163 606
1966.	38 651	1996.	159 134
1967.	40 403	1997.	154 735
1968.	49 440	1998.*	161 573
1969.	57 874	1999.	155 634
1970.	60 136	2000.	149 786
1971.	67 982	2001.	150 180
1972.	77 998	2002.	153 363
1973.	84 656	2003.	160 966
1974.	86 829	2004.	156 078
1975.	84 916	2005.	155 241
1976.	85 985	2006.	155 873
1977.	96 401	2007.	159 563
1978.	110 167	2008.	167 975
1979.	113 164	2009.	177 064
1980.	119 931	2010.	177 608
1981.	129 931	2011.	179 897
1982.	141 543	2012.	182 457
ukupno 4 465 216			

* od 1953. do 1997. godine podaci se odnose na doze krvi prikupljene u organizaciji Hrvatskog Crvenog križa, a od 1998. godine na doze krvi prikupljene zajedno s Hrvatskim zavodom za transfuzijsku medicinu

Plakati - pozivi na akciju davanja krvi

...U DOBROVOLJNOM DAVANJU KRVI

...NAM SE PRIDRUŽITE U AKCIJI
DOBROVOLJNOG DAVANJA KRVI

Dana _____ u _____ sati

Mjesto _____

Prostorije _____

OOCK _____

CRVENI KRIŽ
OPĆINSKA ORGANIZACIJA

POZIVA VAS

Dana _____ prostorije _____ od _____ do _____ sati

NA AKCIJU DOBROVOLJNOG DAVANJA KRVI

Uključite se u veliku humanu porodicu dobrovoljnih davalaca krvi jer na taj način i vi možete spasiti ne-čiji život ili zdravlje.

VAŠA KRV SPAŠAVA ŽIVOT

EVIDENCIONI KARTON DOBROVOLJNOG DAVAoca KRVI

Prezime (ime oca) i ime: MARAKOVIĆ DAVOR

Krvna grupa: A RH meg Dan mjesec i godina rođenja: 3.7.1959

Mjesto: KLC Ulica: M. GORKOG 22 Kbr. ....

Telefon: RO ..... Stan: kl. 37 941

Radna organizacija: (JUGOTURBINA) ABB

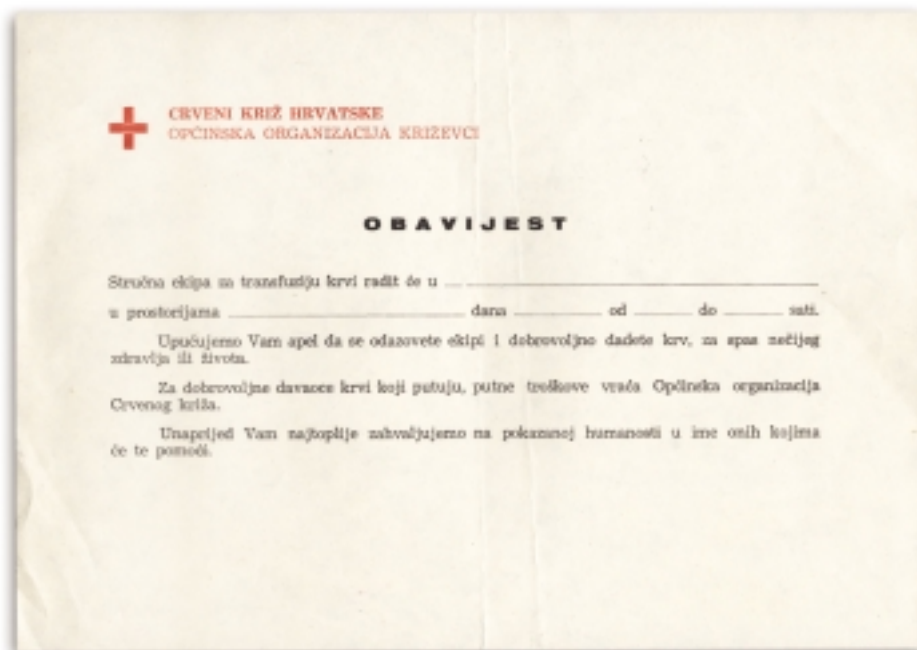
PREGLED DAVANJA KRVI

Red. br.	Količ.	Datum	Mjesto	Red. br.	Količ.	Datum	Mjesto
1		11.8.78 ✓		26		20.2.87 ✓	
2		14.12.78 ✓		27		8.5.86 ✓	
3		12.4.79 ✓		28		13.8.86 ✓	
4		15.8.79 ✓		29		17.11.86 ✓	
5		29.3.80 ✓		30		20.5.87 ✓	
6		21.7.80 ✓		31		20.8.87 ✓	
7		18.11.80 ✓		32		12.1.88 ✓	
8		18.2.81 ✓		33		19.4.88 ✓	
9		17.11.81 ✓		34		22.7.88 ✓	
10		6.7.81 ✓		35		24.10.88 ✓	
11		10.8.81 ✓		36		22.11.88 ✓	
12		24.6.82 ✓		37		29.9.89 ✓	
13		1.11.82 ✓		38		4.8.89 ✓	
14		27.12.82 ✓		39		17.11.89 ✓	
15		23.3.83 ✓		40		22.5.90 ✓	

Organiziranje redovnih akcija davanja krvi

Organizacija akcija davanja krvi je proces koji podrazumijeva pripremu za održavanje akcije, usklađeni kalendar akcija s transfuzijskom službom, kontakt s organizatorom, dogovore s volonterima i slično, obavijesti, te osiguravanje mjesta za uzimanje krvi, zahvale za davatelje i financijska sredstva.

Zahvalni obrok nema samo svoje opravdanje u nadoknadi tekućine već je njegov značaj višestruk. Za vrijeme obroka davatelj se nalazi pod nadzorom, što ima i psihološki značaj. Samo okruženje daje davatelju osjećaj pripadnosti. Tu je i edukativni moment kada se kroz razgovor s volonterima nastoje uputiti edukativne poruke, a kroz razgovor i na temelju pitanja i odgovora davatelja krvi možemo ocijeniti naš rad.

Obavijest o akciji Općinske organizacije Krizevci (privatna zbirka Ž. Prodanovića)

Prikupljene doze krvi od davatelja krvi u odnosu na broj stanovnika, spol i prvi put darovanu krv

Godina	Prikupljeno doza			Broj davanja na 100 st. u RH	Spol %		Prvi put darovali krv %		
	HCK	Transfuzija	Ukupno		M	Ž	M	Ž	Ukupno
1998.	118 669	42 904	161 573	3,42	85	15	7	2	9
1999.	120 374	35 260	155 634	3,3	86	14	7	2	9
2000.	119 267	30 519	149 786	3,17	86	14	7	2	9
2001.	121 828	28 352	150 180	3,42	86	14	7	2	9
2002.	126 416	26 947	153 363	3,5	85	15	7	2	9
2003.	134 299	26 667	160 966	3,67	83	17	7	3	10
2004.	131 136	24 942	156 078	3,56	83	17	6	3	9
2005.	130 052	25 189	155 241	3,54	84	16	6	3	9
2006.	129 658	26 215	155 873	3,56	85	15	6	3	9
2007.	132 771	26 792	159 563	3,64	85	15	6	3	9
2008.	136 115	31 820	167 975	3,83	78	22	6	3	9
2009.	144 726	30 063	174 789	4,04	84	16	5	3	8
2010.	144 234	33 216	177 450	4,05	84	16	5	2	7
2011.	145 076	34 821	179 897	4,11	84	16	5	2	7
2012.	145 328	37 129	182 457	4,16	84	16	5	2	7

Što se tiče spolne zastupljenosti vidljivo je da žene imaju mali udio u davanju krvi što govori da je to ciljana skupina na čijoj animaciji treba pojačano djelovati.

Broj davatelja koji su po prvi put darovali krv kreće se oko 9 posto, što je u okviru europskog prosjeka. U ukupnom broju osoba koje su pristupile akcijama davanja krvi, ali iz zdravstvenih ili drugih razloga nisu mogle darovati krv, odbijeno je oko 10 posto što je također u okviru europskog prosjeka.

Postignuti rezultati su različiti u pojedinim krajevima Hrvatske. Tako primjerice, imamo mjesta kao što je Topusko gdje je u 2012. godini ostvareno 12,85 posto davanja na 100 stanovnika, zatim Krapinu s 11,49 davanja, ali i područja s manje od jednog davanja na 100 stanovnika.

Sve to upućuje na raznolikost i specifičnost pristupa u radu na motivaciji građana i potrebi za dobro educiranim zaposlenicima i volonterima Crvenog kriza.

MEDICINSKI CENTAR VINKOVCI
DJELATNOST ZA TRANSFUZIJU KRVI

ISPRIČNICA

Drug-arica _____

Pregledan-a je dana _____

Krv uzeta   DA   NE   (zaokružiti)

Količina uzete krvi _____ ml.

Napomena:

U Vinkovcima, _____

Liječnik: _____

Ispričnica za izostanak s posla zbog sudjelovanja u akciji davanja krvi, Vinkovci (privatna zbirka Ž. Prodanovića)

GLAVNI ODBOR

CRVENOG KRIŽA
HRVATSKE

Daj i TI svoju krv!

Dobrovoljnim davanjem krvi spasavamo živote, a i sami sebe.

Znate li?

... da savremeni način liječenja u većini slučajeva zahtijeva transfuziju krvi.

... da tokom liječenja Vaš život u jednom času može ovisiti o transfuziji krvi.

Molimo Vas

... potražite među Vašim rođacima i prijateljima dobrovoljne davaoce krvi.

Dobrovoljno davanje krvi dokaz je ljubavi i požrtvornosti, koju može iskazati svoj svome i čovjek čovjeku.

Plakat iz 1959. godine (arhiv GDCK Karlovac)

Akcija davanja krvi (arhiv GDCK Čakovec)

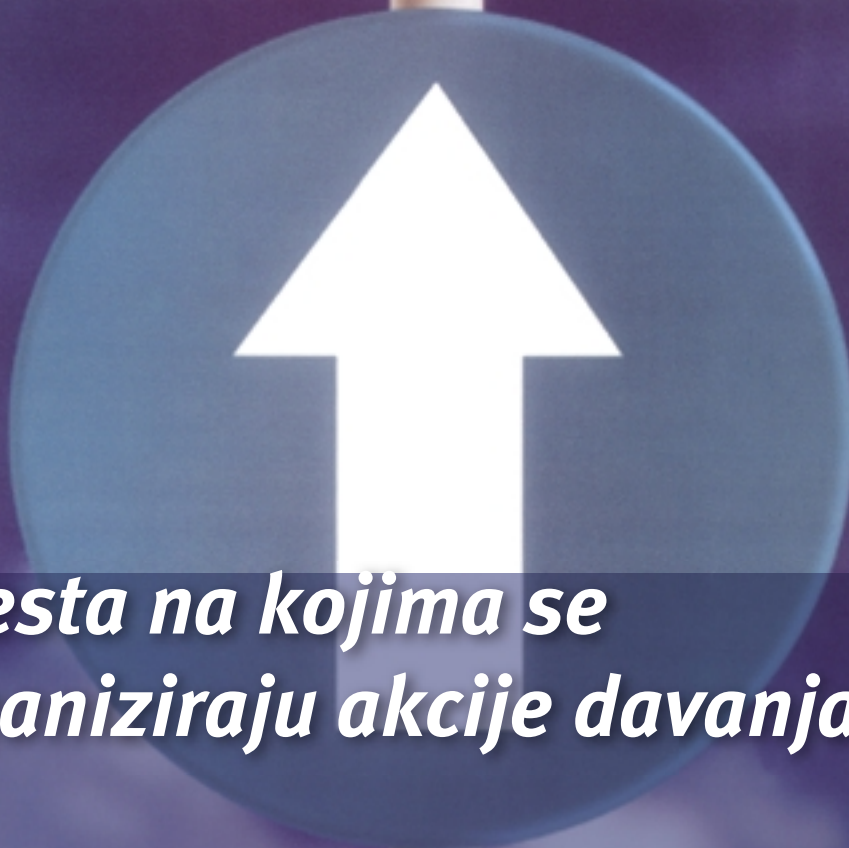

Davatelj krvi (arhiv GDCK Makarska)

darujte krv

Dar od Srca

*Mjesta na kojima se
organiziraju akcije davanja krvi*

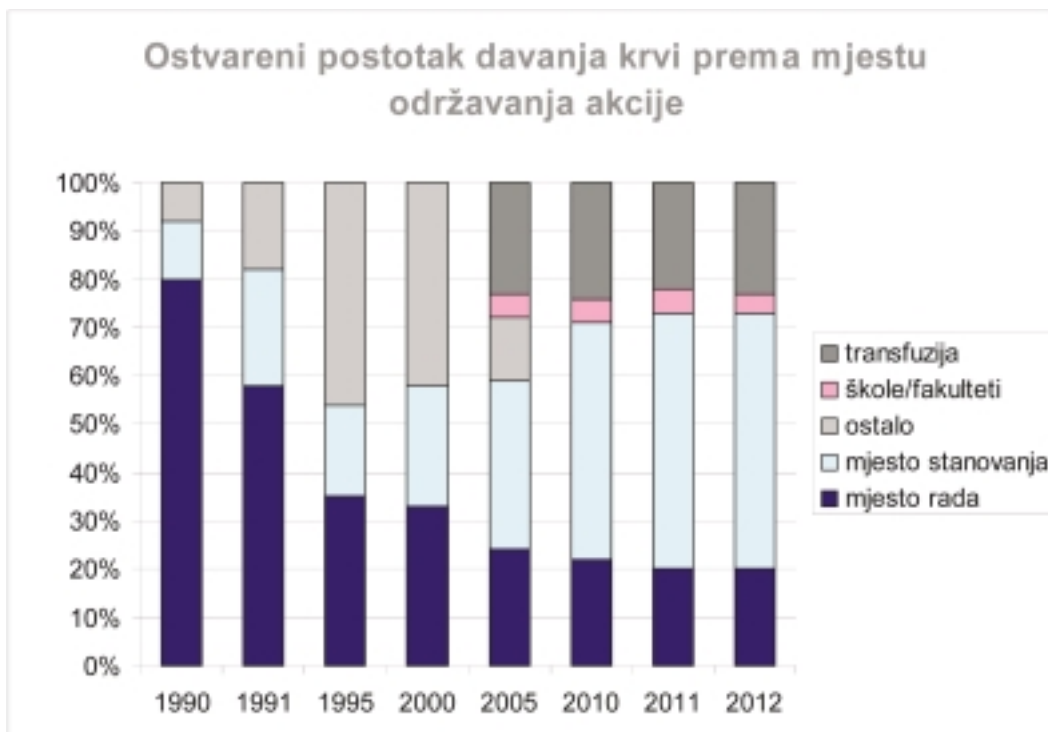
Prateći promjene u društvu, došlo je do znatnog pomaka u organiziranju akcija prema mjestu rada u odnosu na mjesto stanovanja. Također je znatno porastao broj akcija u školama, na fakultetima i u transfuzijskim službama.

Tako je primjerice 1990. godine 80 posto akcija organizirano na mjestu rada, 12 posto prema mjestu stanovanja, a 8 posto odnosi se na vojarne, škole i sl.

Prema podacima za 2012. godinu, najveći postotak, 53 posto, odnosi se na akcije organizirane prema mjestu stanovanja. U transfuzijskim službama organizirano je 23 posto akcija, na mjestu rada 20 posto i 4 posto u školama i na fakultetima.

Akcija davanja krvi u zagrebačkoj Kustosiji 1960. godine (arhiv GDCK Zagreb)

Odlazak na akciju darivanja krvi u organizaciji zagrebačkog Crvenog križa (arhiv GDCK Zagreb)

Akcija davanja krvi u Sokolovcu 1980. godine u organizaciji koprivničkog Crvenog križa (arhiv GDCK Koprivnica)

Akcija davanja krvi u GDCK Supetar (otok Brač) 2013. godine

Mjesna organizacija „Gornji grad“ Osijek

ORGANIZIRA

**DOBROVOLJNO
DAVANJE KRVI**

_____ **1981**

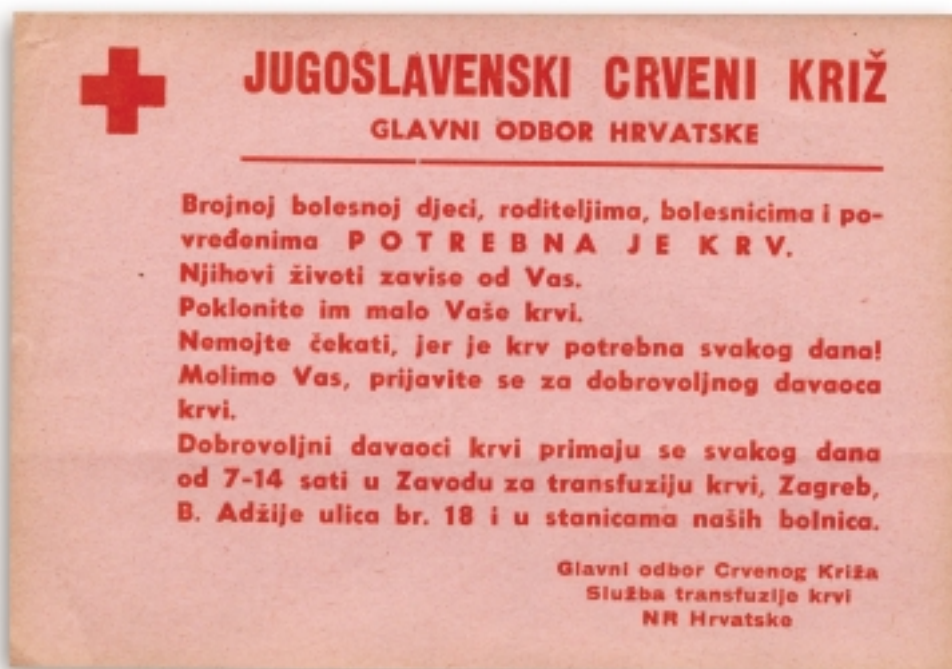
Od _____ do _____ sati
u prostorijama M. Z. „Gornji grad“
Trg L. Mirskog 1.

GRAĐANI!

**Molimo Vas u ime onih kojima
možete spasiti život-pomoći u liječe-
nju da učestvujete i u ovoj akciji
u što većem broju.**

HVALA

Letak Crvenog kriza Osijek, 1981. godine (privatna zbirka Ž. Prodanovića)

Letak Glavnog odbora CK Hrvatske u kojem se poziva na svakodnevno darivanje krvi u Zavodu za transfuziju krvi Zagreb (privatna zbirka Ž. Prodanovića)

Dopisnica-poziv na akciju davanja krvi u organizaciji Crvenog križa Ivanić-Grad (privatna zbirka Ž. Prodanovića)

Kod dobrovoljnog davanja krvi posebno je važno zadržati davatelja krvi da nastavi darivati krv ako nema zdravstvenih tegoba. Sam čin davanja krvi je dobrovoljan i davatelja krvi ne potiče nikakva želja za dobitkom. Stoga je obveza društva pronaći način da se ta njihova plemenitost vrednuje u društvu. Potrebno je uspostaviti sustav u kojemu će se davatelji osjećati povezano, kao članovi jedne velike obitelji.

Raznoliki su načini zahvale davateljima krvi i u tom smislu Hrvatski Crveni križ ima višegodišnje bogato iskustvo.

Pored redovnih zahvala za davanje krvi (za muškarce za 1, 10, 20, 30 i 40 puta darovanu krv, odnosno za žene za 1, 5, 10, 20 i 25 puta darovanu krv), Crveni križ redovito obilježava Dan dobrovoljnih davatelja krvi - 25. listopada. Tog se dana na svečani način dodjeljuju priznanja Hrvatskog Crvenog križa za 50, 75 i 100 puta darovanu krv za muškarce, odnosno za 35, 55 i 75 puta darovanu krv za žene, sukladno Pravilniku o priznanjima Hrvatskog Crvenog križa koji je u primjeni od 1. siječnja 2003. godine.

Također su novim Pravilnikom o priznanjima uvedene završna i obiteljska zahvalnica, zahvalnica za izvanredan uspjeh - za muškarce za 125, 150 i 200 puta darovanu krv, a za žene za 100, 125 i 150 puta darovanu krv, kao i zahvalnice za doprinos razvoju davalštva krvi.

Davateljima krvi dodjeljuje se i visoko državno odlikovanje koje dodjeljuje Predsjednik Republike Hrvatske i to Red Danice hrvatske s likom Katarine Zrinske koje dobivaju žene za 75 puta darovanu krv i muškarci za 100 puta darovanu krv.

Unatoč dugogodišnjem iskustvu u radu s davateljima krvi, Crveni križ nastoji uvijek unapređivati svoj rad. Pri tome poseban značaj imaju pitanja i razgovor nakon davanja krvi, te koordinacija rada između Crvenog križa i transfuzijskih službi.

Želeći unaprijediti rad Crvenog križa kao jednog od sudionika u procesu osiguravanja kvalitetne i sigurne krvi, 1999. godine Međunarodna federacija društava Crvenog križa i Crvenog polumjeseca, čiji je član i Hrvatski Crveni križ, usvojila je dokument koji

Podijeljena priznanja Hrvatskog Crvenog kriza davateljima krvi

Broj dodijeljenih priznanja od 1989. do 2002. godine		
za 50 puta	za 75 puta	za 100 puta
9 795	1 725	335

Broj dodijeljenih priznanja od 2003. do 2012. godine						
Godina	Muškarci			Žene		
	mali srebrnjak	veliki srebrnjak	zlatnik	mali srebrnjak	veliki srebrnjak	zlatnik
	50 puta	75 puta	100 puta	35 puta	55 puta	75 puta
2003.	819	298	66	837	124	15
2004.	935	293	70	162	40	3
2005.	855	339	70	159	26	6
2006.	945	346	85	165	43	5
2007.	943	385	97	158	49	6
2008.	919	354	111	143	30	8
2009.	902	353	130	142	35	9
2010.	1 037	397	132	158	32	9
2011.	953	350	127	129	34	9
2012.	914	364	171	136	40	11
Ukupno	9 222	3 479	1 059	2 189	453	81

* od 1. siječnja 2003. godine u primjeni je novi Pravilnik o priznanjima Hrvatskog Crvenog kriza

Davateljima krvi Predsjednik Republike Hrvatske dodjeljuje visoko državno odlikovanje - Red Danice hrvatske s likom Katarine Zrinske koje dobivaju žene za 75 puta darovanu krv i muškarci za 100 puta darovanu krv

obvezuje tadašnjih 178 nacionalnih društava, da svoj rad temelje na dobrovoljnom neplaćenom davalatstvu krvi, da povećaju etičku odgovornost svih sudionika i tako pridonesu osiguravanju kvalitetne i sigurne krvi.

Davatelji krvi su nacionalno blago svake zemlje. U Hrvatskoj davatelji krvi ostvaruju potpuno oslobođanje od plaćanja participacije u zdravstvu i to žene za preko 25 puta darovanu krv i muškarci za preko 35 puta darovanu krv (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o dobrovoljnom zdravstvenom osiguranju, NN 150/2008).

Korištenje slobodnog dana u skladu je sa Zakonom o radu, NN 137/04 čl. 57 (plaćeni dopust 1 dan), kolektivnim ugovorima i pravilnicima o radu.

Davatelji krvi osigurani su od posljedica nesretnog slučaja i to za vrijeme: dolaska na mjesto davanja krvi, boravka prije, za vrijeme i poslije davanja krvi i povratka kući ili na radno mjesto. Također su osigurani i u slučajevima koji su neposredna posljedica davanja krvi.

Predsjednik Republike Hrvatske Franjo Tuđman primio je delegaciju dobrovoljnih davatelja krvi 24. listopada 1990. godine

Davatelji krvi, nositelji visokog državnog odlikovanja (Red Danice hrvatske s likom Katarine Zrinske) na svečanom prijemu kod predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića 25. listopada 2003. godine

Predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović uručio je visoka državna odlikovanja (Red Danice hrvatske s likom Katarine Zrinske) davateljima krvi 25. listopada 2011. godine

Priznanja i zahvalnice Crvenog križa dobrovoljnim davateljima krvi

Promidžbene poruke Crvenog križa u redovnom poštanskom prometu (privatna zbirka Zorana Vlahovića)

Dopisnice-pozivi na akcije davanja krvi

Spomenik davateljima krvi ispred Opće bolnice Karlovac "Kapljica u prostoru" akademskog kipara Ivana Ivoša, otkriven 25. listopada 2012. godine (arhiv GDCK Karlovac)

Klub 25 - mladi davatelji krvi

U gradskim društvima Crvenog križa Osijek i Rijeka aktivno djeluje Klub 25. Članovi Kluba 25 su mladi davatelji krvi, od 18 do 25 godina, koji godišnje najmanje dva puta daruju krv te mladi koji zbog zdravstvenog stanja ne mogu darivati krv, ali žele raditi na promicanju te humane aktivnosti i animiranju novih davatelja krvi.

Misija Kluba 25 je promicanje i poticanje društvene odgovornosti te promicanje zdravog načina života među mladim ljudima kroz davanje krvi. Članovi Kluba 25 organiziraju prezentacije o davanju krvi za mlade ljude, organiziraju akcije davanja krvi, osmišljavaju promidžbene aktivnosti te aktivno sudjeluju u radu i djelovanju Crvenog križa.

JESTE LI
UKLJUČENI
U VELIKU
AKCIJU
SPAŠAVANJA
ŽIVOTA

BUDITE DOBROVOLJNI DAVALAC KRVI

*Razrada plana akcija davanja
krvi po društvima Crvenog križa*

Na temelju potreba zdravstva Republike Hrvatske, Hrvatski zavod za transfuzijsku medicinu (HZTM) svake godine do 15. studenog dostavlja Hrvatskom Crvenom križu potreban broj doza krvi koje se trebaju prikupiti tijekom sljedeće godine u organizaciji Crvenog križa.

Prilikom izrade županijskih planova posebna pozornost posvećuje se ne samo potrebama županijskih bolnica, već i sveopćem potencijalu svih davatelja na području te županije.

Do 10. prosinca organiziraju se radni sastanci svih društava Crvenog križa u županiji i dogovaraju zaduženja pojedinih društava.

Prilikom zaduženja pojedinog društva Crvenog križa u obzir se uzimaju razni čimbenici koji se koriste pri planiranju. Vodi se briga da plan bude poticajan i da se u zadovoljavanju potreba zdravstva za krvi i krvnim pripravcima solidarno uključe sva društva Crvenog križa u Republici Hrvatskoj.

Zajedničkim dogovorom između Crvenog križa i transfuzijskih službi do 20. prosinca izrađuje se kalendar akcija davanja krvi i to: godišnji, tromjesečni, mjesečni i tjedni.

Prilikom izrade kalendara akcija važno je nastojati da priljev krvi tijekom godine bude kontinuiran i dostatan, bez velikih viškova ili deficita u pojedinim mjesecima. S posebnom pažnjom planiraju se akcije tijekom ljetnih mjeseci.

VEĆ DANAS ZA SUTRA

*Nacionalni odbor za organizaciju,
razvoj i praćenje dobrovoljnog
davanja krvi*

U cilju unapređenja rada dobrovoljnog davanja krvi u Republici Hrvatskoj, 21. ožujka 2012. godine u sjedištu Hrvatskog Crvenog križa u Zagrebu, osnovan je Nacionalni odbor za organizaciju, razvoj i praćenje dobrovoljnog davanja krvi koji ima savjetodavnu, kontrolnu i operativnu funkciju.

HRVATSKI CRVENI KRIŽ

**SVAKIH
PET
MINUTA
NETKO
TREBA
KRV.**

*SVIM DARIVATELJIMA KRV I ČESTITAMO
25. LISTOPAD - DAN DARIVATELJA KRV I
ZAHVALJUJEMO U IME SVIH KOJIMA JE DAROVANA KRV
SPASILA ŽIVOT ILI POMOGLA U OZDRAVLJENJU.*

ŽIVOT

 Donujte krv. Ustavni i zakonodavni odbor Hrvatskog Crvenog križa

HRVATSKI CRVENI KRIŽ
ČLANSKA ISKAZNICA

DAROVANA KRV

Dar od Srca

*Dobrovoljni davatelji krvi -
članovi Hrvatskog Crvenog križa*

Svaka osoba nakon prvog darivanja krvi dobiva člansku iskaznicu dobrovoljnog davatelja krvi Hrvatskog Crvenog križa, zahvalnicu i značku.

Dobrovoljni davatelji krvi su najbrojnija skupina u članstvu Hrvatskog Crvenog križa. U društvima Crvenog križa davatelji krvi su organizatori i sudionici brojnih humanitarnih akcija koje se organiziraju u svrhu prikupljanja pomoći.

Spomenimo da su davatelji krvi bili među najbrojnim volonterima prigodom dolazaka Pape Ivana Pavla II. u Hrvatsku. Tom prilikom su davatelji krvi pomagali i zbrinjavali hodočasnike u Zagrebu, Mariji Bistrici, Zadru, Rijeci i Osijeku.

Dobrovoljni davatelji krvi bili su među brojnim volonterima koji su pružali pomoć hodočasniciu prilikom sva tri dolaska Pape Ivana Pavla II. u Hrvatsku (arhiv GDCK Osijek)

*Promidžba dobrovoljnog
davanja krvi*

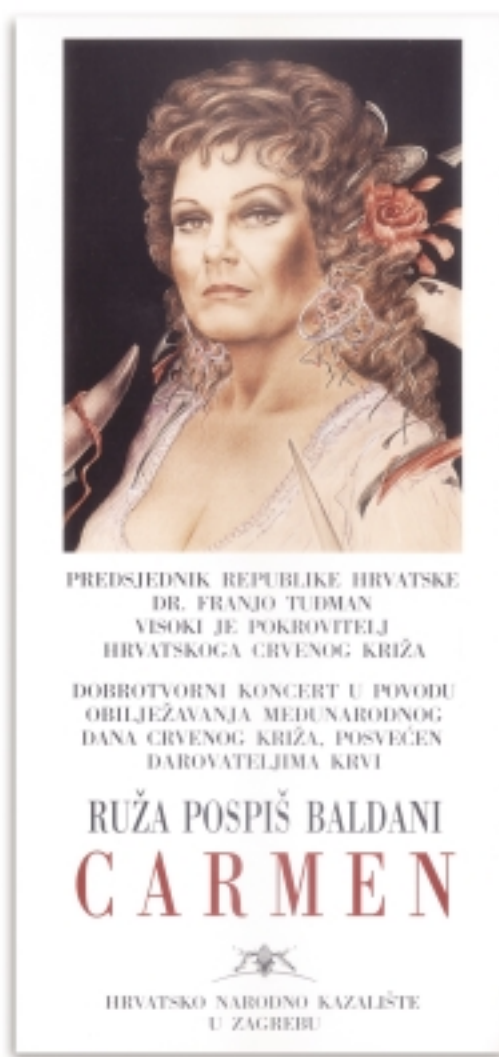

U cilju promicanja plemenite djelatnosti dobrovoljnog davanja krvi, Crveni križ organizira tradicionalne i prigodne manifestacije i događanja, primjereno mjestu, vremenu i sudionicima događaja.

Dokumenti i foto albumi društava Crvenog križa bogati su fotografijama koje svjedoče o uspješnim akcijama davanja krvi, mnogobrojnim sportskim susretima, izletima i druženjima davatelja krvi.

Zabilježeni su i "koncerti za pamćenje" za davatelje krvi kakve je, primjerice, održala gospođa Ruža Pospis Baldani, predsjednica Hrvatskog Crvenog križa (1992-1997). Koncerti u čast dobrih ljudi održani su 1996. godine u HNK u Zagrebu, HNK u Splitu i HNK u Osijeku.

Društva Crvenog križa tradicionalno daruju prigodne poklone davateljima krvi kao mali znak pažnje. Mnoga od njih vrlo su maštovita u odabiru i izradi takvih darova koji su odabrani u skladu s financijskim mogućnostima društava Crvenog križa.

Plakati

VAŠA
KRV... SPASAVA
ŽIVOT

DOĐITE I SUDJELUJTE I VI U DOBROVOLJNOM DAVANJU KRVI

ime _____
zari _____
mjesto _____
prestanje _____
općinska organizacija crvenog križa _____

The poster features a central graphic of a heart with a white cross inside, surrounded by two pink teardrop shapes. Above the heart are two more pink teardrop shapes. The text is in a clean, sans-serif font.

25
GODINA
HUMANOSTI
I ZALAGANJA
U SPASAVANJU
LJUDSKIH
ŽIVOTA

The poster features a large, stylized graphic of a heart with a white cross inside, surrounded by blue and purple teardrop shapes. The text is in a clean, sans-serif font.

VIŠE
DAVALACA
KRVI
VIŠE
SPASENIH
ŽIVOTA

BUDITE DOBROVOLJNI DAVALAC KRVI

The poster features a large, stylized graphic of a heart with a white cross inside, surrounded by blue and purple teardrop shapes. The text is in a clean, sans-serif font.

SVAKA
KAP VAŠE
KRVI VRAĆA
ZDRAVLJE
I SPASAVA
ŽIVOT!

BUDITE DOBROVOLJNI DAVALAC KRVI

The poster features a large, stylized graphic of a heart with a white cross inside, surrounded by red and orange teardrop shapes. The text is in a clean, sans-serif font.

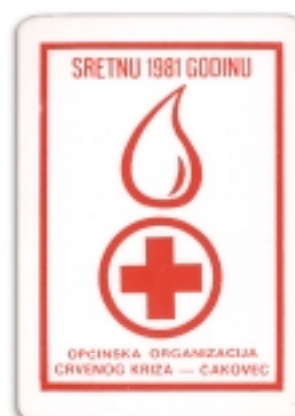
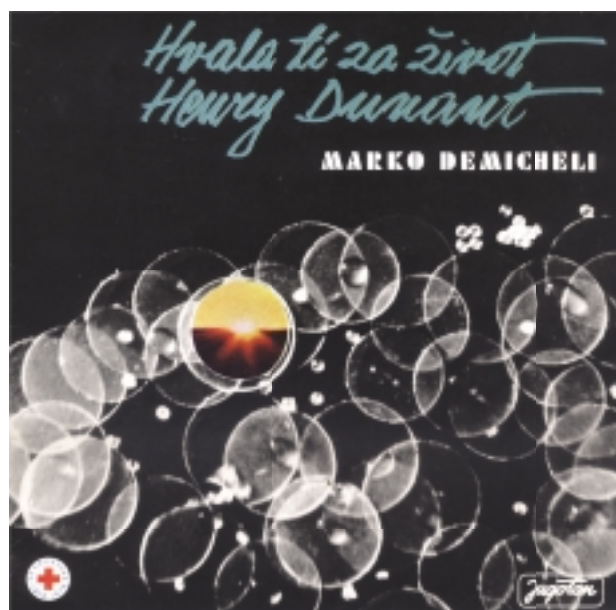

Promidžbeni materijal društava Crvenog križa

Kronologija

1868. 14. lipnja rođen je austrijski liječnik i nobelovac dr. Karl Landsteiner (Beč 1868. - New York 1943.) koji je bio jedan od prvih znanstvenika koji je proučavao fizičke procese imuniteta, a najpoznatiji je po identifikaciji i karakterizaciji ljudskih krvnih grupa, za što je 1930. godine dobio Nobelovu nagradu za medicinu. Zajedno s A. S. Wienerom otkrio je Rh-faktor. U svibnju 2005. godine na 58. zasjedanju Skupštine Svjetske zdravstvene organizacije u njegovu čast 14. lipnja (dan njegovog rođenja) proglašen je Svjetskim danom davatelja krvi.
1923. 20. veljače u Ginekološkoj klinici u Petrovoj ulici u Zagrebu obavljena je prva transfuzija u Hrvatskoj. Krvne grupe nisu bile određivane.
- U to vrijeme davatelji krvi bili su rodbina ili prijatelji bolesne osobe, a uskoro su se pojavili i prvi plaćeni davatelji krvi.
1924. Transfuzije u Ginekološkoj klinici u Zagrebu s određivanjem krvnih grupa.
1924. - 1938. U Ginekološkoj klinici u Zagrebu tijekom četrnaest godina izvedene su 152 transfuzije krvi.
1925. Dr. Vatroslav Florschütz izvršio je prvu transfuziju krvi u Slavoniji, u Banovinskoj bolnici u Osijeku. Krv je dao mladi kirurg dr. Joza Jagodić.
1926. U Internoj klinici u Zagrebu dr. Viktor Boić uspješno izvodi transfuzije krvi s određivanjem krvne grupe.
1927. - 1933. U Kirurškoj klinici u Zagrebu godišnje se u prosjeku obavlja 30-ak transfuzija.
1927. - 1937. U Zagrebu, u Kirurškoj, Internoj i Dječjoj klinici, izvršene su 362 transfuzije krvi.

1932. Prva transfuzija krvi, prema usmenoj predaji, u Varaždinskoj županiji.
1933. - 1936. Broj transfuzija krvi u Zagrebu penje se na 67 transfuzija godišnje.
1936. Prva transfuzija krvi u Kirurškom odjelu Dubrovačke bolnice. Obavio ju je dr. Kovačević.
1937. 16. travnja u Zagrebu je osnovano Udruženje davalaca krvi putem transfuzije teško oboljelim licima u Zagrebu.
1937. Transfuzija krvi obavljena u Kirurškom odjelu Varaždinske bolnice.
1939. Prva transfuzija krvi u Splitu.
1939. Pri Higijenskom zavodu u Splitu uspostavljen Odjel za transfuziju. 30. prosinca određene krvne grupe za 88 davatelja.
1940. *Udruženje davaoca krvi putem transfuzije teško oboljelim licima u Zagrebu mijenja naziv u Društvo davaoca krvi Banovine Hrvatske putem transfuzije krvi teško oboljelim licima u Zagrebu. Namjera društva je širenje djelovanja i izvan Zagreba.*
1941. - 1945. Za vrijeme Drugog svjetskog rata na oslobođenom području Hrvatske organizirane su specijalizirane ekipe za određivanje krvnih grupa i transfuziju krvi. Zbog teških prilika na terenu i stalnih pokreta postrojbi transfuzije su do 1944. godine bile vrlo rijetke. Od 1944. godine počela se sve češće koristiti na suvremen način priređena citratna krv u staklenim bocama. Podataka o transfuzijama u zdravstvenim ustanovama NDH nema.
1945. Velika akcija davanja krvi za Opću bolnicu u Splitu i Sanitet IV. armije. 23. travnja krv je dalo 400 davatelja.

1945. Zabilježene prve transfuzije u Koprivnici.
1945. U ljeto, dr. Neven Jelavić osniva Vojni kabinet za transfuziju krvi na Sušaku, ali kabinet ubrzo prestaje s radom.
1945. U svibnju osnovan „Zavod za transfuziju Komande Glavnog štaba Hrvatske, Jugoslavenske armije“, današnji Hrvatski zavod za transfuzijsku medicinu.
1945. U rujnu Zavod za transfuziju krvi postaje civilna ustanova i nalazi se u sastavu Državnog zavoda za proizvodnju lijekova „Pliva“.
1946. 3. kolovoza izvršena prva transfuzija u riječkom rodilištu. Obavio ju je prim. dr. Viktor Finderle.
1946. U rujnu u Rijeci prim. dr. Viktor Finderle osnovao Udruženje davalaca krvi. Udruženje je imalo 15 članova.
1947. Zavod za transfuziju krvi postaje dio Medicinskog fakulteta u Zagrebu pod nazivom „Zavod za transfuziju krvi Medicinskog fakulteta“.
1947. U Rijeci je održan Tjedan davalaca krvi kojeg je organiziralo Udruženje davalaca krvi. Tijekom Tjedna Udruženju je pristupilo 49 novih članova.
1948. Donešena Uredba o nagrađivanju davatelja krvi. Iako su namjere bile pozitivne zahvaljujući nagradama sve do 1952. godine stvaraju se grupe davalaca krvi koji su davali krv radi stjecanja materijalne koristi.
1948. Riječko Udruženje davalaca krvi naraslo na 220 članova.
1948. Kraći prekid u radu Zavoda za transfuziju krvi u Zagrebu koji je nakon toga reorganiziran.

1948. 1. studenog Zavod za transfuziju krvi u Zagrebu nastavlja raditi kao Stanica za transfuziju krvi, a djeluje pod pokroviteljstvom Crvenog križa Hrvatske. Davatelji su krv davali besplatno, a od Crvenog križa su u znak pažnje za svoju humanu gestu prigodom svakog davanja krvi dobivali po kilogram šećera i kilogram brašna.
1949. Počinje osnivanje centara za transfuziju krvi u svim većim hrvatskim bolnicama. Do 1951. osnovane su stanice za transfuziju krvi u Osijeku (u svibnju 1950. godine), Rijeci i Splitu, a kabineti za transfuziju krvi u Zadru, Sisku, Varaždinu, Sušaku, Karlovcu, Puli i Slavonskom Brodu.
1950. Na Kirurškom odjelu Vojne bolnice II. armije, današnjoj Kliničkoj bolnici Dubrava, osnovana je Stanica za transfuziju krvi. Prva specijalizantica transfuziologije bila je dr. Olivera Vondraček, koja je na čelu transfuziološke službe Vojne bolnice bila sve do 1985. godine.
- U Vojnoj bolnici, koja je tijekom godina mijenjala nazive i lokacije, godišnje se prikupljalo 12 do 20 tisuća doza krvi, pa je po broju prikupljenih doza po učinkovitosti bila druga, odmah iza Zavoda za transfuziju krvi RH.
1950. Početkom 50-ih godina, kada je zbog razvoja medicinske znanosti i prakse i sve većeg broja ozlijeđenih, osobito u cestovnom prometu, sve više rasla potreba za krvi zauzet je društveni stav da se zadatak motiviranja i pridobijanja građana za davanje krvi i njihovo društveno okupljanje povjeri Crvenom križu Hrvatske.
1952. Savezna komisija za transfuziju krvi složila se da Crveni križ preuzme na sebe zadaću da sustavnim promicanjem osigura dostatan broj dobrovoljnih davatelja krvi, ali bez posebnih nagrada.

1952. Glavni odbor Crvenog križa Hrvatske osniva Sekciju za transfuziju krvi i istodobno pokreće osnivanje takvih sekcija pri kotarskim odborima.
- 1952.-1958. Crveni križ okupio 63 707 dobrovoljnih davatelja krvi koji su dali 23 169 litara krvi. Vidljiv je veliki napredak - od 4 972 dobrovoljnih davatelja krvi koji su u 1953. godini dali 1 656 litara krvi, do 1958. godine kad je 20 118 dobrovoljnih davatelja krvi dalo 7 143 litara krvi.
1953. Početkom godine 85 posto svih davatelja krvi bili su plaćeni davatelji.
1953. Početkom travnja u Rijeci je najavljeno osnivanje Društva dobrovoljnih davalaca krvi u Gradskom odboru Crvenog križa.
1953. U lipnju ekipe Zavoda za transfuziju krvi prvi put izlaze na teren izvan Zagreba i uskoro pokrivaju teren po cijeloj Hrvatskoj.
1953. Tjedan Crvenog križa od 25. listopada do 1. studenog održava se pod sloganom „Krv je lijek“. U sklopu tjedna 25. listopada održana je u Željezari Sisak prva akcija dobrovoljnog davanja krvi u organizaciji Crvenog križa Hrvatske. Od tada datira početak organiziranog dobrovoljnog davanja krvi koje se temelji na načelima dobrovoljnosti, solidarnosti, besplatnosti i anonimnosti.
- Od tada Hrvatski Crveni križ kao utemeljitelj dobrovoljnog davanja krvi u Republici Hrvatskoj promiče dobrovoljno davanje krvi te organizira i provodi akcije davanja krvi, okuplja davatelje i vodi evidenciju davatelja, te izdaje potvrde i dodjeljuje priznanja davateljima krvi.
1953. Krajem godine održane su prve akcije dobrovoljnog davanja krvi u Hrvatskom zagorju - u Pregradi, u tvornici „Straža“ u Humu na Sutli, Krapini, Zlataru i Bedekovčini. Prikupljeno je 280 doza.

1954. Akcija u Brodogradilištu Split. Osnivaju se prvi klubovi dobrovoljnih davatelja krvi u radnim organizacijama.
1954. 1. ožujka Gradski odbor Crvenog križa u Karlovcu organizirao prvu akciju dobrovoljnog davanja krvi.
1955. U siječnju, inicijativom Glavnog odbora Crvenog križa Hrvatske održan je sastanak o problematici vezanoj uz transfuziju. Govorili su: Olga Cesarec, tajnica GO Crvenog križa i Artur Polak, direktor Zavoda za transfuziju. Istaknute su aktualne potrebe i plan da se organizira 300 tisuća dobrovoljnih davatelja krvi i osigura 60 tisuća doza krvi.
1957. Godina u kojoj su prvi puta sve potrebe za krvi podmirene dobrovoljnim davanjem krvi.
1957. U Zagrebu organiziranjem djelatnosti dobrovoljnih davatelja krvi rukovodi posebna komisija pri Gradskom odboru Crvenog križa. Uz pomoć i suradnju sa sindikalnim organizacijama pokrenuto osnivanje aktiva dobrovoljnih davatelja krvi. Osnovano je 15 aktiva.
1957. Potpuno ukinuto plaćano davanje krvi.
- 1960.-1970. Crveni križ prikuplja 65 posto ukupno prikupljenih doza krvi u Hrvatskoj za potrebe bolnica i oko 95 posto za pričuvu i to od dobrovoljnih davatelja krvi. Prosječno godišnje krv daje oko 60 tisuća osoba. Potkraj šezdesetih Crveni križ Hrvatske je nositelj 80 posto svih poslova u okupljanju dobrovoljnih davatelja krvi.
1962. U Rijeci osnovan prvi Savjet dobrovoljnih davalaca krvi, organizacijski oblik rada koji će i u drugim sredinama unaprijediti davalatstvo krvi.
1963. Prvi put proslavljen 25. listopada - Dan dobrovoljnih davatelja krvi u Hrvatskoj.

1965. 10. prosinca Zdravstveno-socijalno vijeće Sabora SR Hrvatske, na VI. sjednici, razmatralo je prijedlog Zavoda za transfuziju krvi iz Zagreba - problematiku, organizaciju, zadatke i rad službe za transfuziju krvi SR Hrvatske i donijelo preporuke za rješavanje nekih pitanja i problema s područja prikupljanja, obrade i raspodjele krvi i djelatnosti Crvenog križa na okupljanju dobrovoljnih davatelja krvi.
1969. 26. svibnja u Općinskoj organizaciji Crvenog križa Črnomerec osnovan Savjet dobrovoljnih davalaca krvi, prvi u Zagrebu, drugi u Hrvatskoj. U savjet su ušli predstavnici svih aktiva dobrovoljnih davatelja krvi s područja općine, a zastupljenost aktiva nastavila se i širenjem Savjeta.
1969. U Karlovcu osnovan Savjet dobrovoljnih davalaca krvi.
1969. Započinje šira suradnja s Međunarodnim udruženjima društava dobrovoljnih davalaca krvi, a posebice s organizacijama AVIS iz Italije iz gradova Nocere Umbra, Pasignano, Gualdo Tadino, te Foiano della Chiana.
- Karlovački dobrovoljni davatelji krvi već od 1964. održavaju prijateljske veze s organizacijom AVIS iz Trsta.
1969. Po prvi put se dodjeljuju priznanja za pedeset davanja krvi.
1973. 13. lipnja Zdravstveno-socijalno vijeće Sabora SR Hrvatske donosi zaključke o mjerama za unapređenje rada na okupljanju dobrovoljnih davatelja krvi i zdravstvene djelatnosti na prikupljanju i upotrebi krvi. Na osnovu tih zaključaka naredne godine doci će do potpisivanja društvenog dogovora o unapređenju rada na okupljanju dobrovoljnih davatelja krvi i zdravstvene djelatnosti na prikupljanju i upotrebi krvi.

1974. Na razini Republike donesen je Društveni dogovor o unapređenju rada na okupljanju dobrovoljnih davalaca krvi i u zdravstvenoj djelatnosti na prikupljanju i upotrebi krvi.
1976. Zakonom o položaju i ovlaštenjima Crvenog križa Hrvatske, Crveni križ postaje osnovni nosilac okupljanja dobrovoljnih davatelja krvi, organizator i izvršilac kontinuiranog i planskog provođenja akcija prikupljanja krvi od dobrovoljnih davatelja. Potvrđena su načela dobrovoljnosti, besplatnosti, solidarnosti i anonimnosti, koja su se u minulom razdoblju pokazala kao ispravna orijentacija.
1978. 22. listopada u Zadru je održana Tematska konferencija Crvenog križa Hrvatske o dobrovoljnom davanju krvi. Potvrđeno je da se davanje krvi i dalje treba zasnivati na načelima dobrovoljnosti, besplatnosti solidarnosti i anonimnosti, a iz zaključaka konferencije, koji su bili obvezatni za sve organizacije Crvenog križa u Republici na svim razinama organiziranosti naglašava se dužnost općinskih organizacija Crvenog križa da povećaju broj osoba koje prvi put daju krv i da se treba povećati broj davatelja krvi među mladima, te tako proširiti bazu dobrovoljnih davatelja krvi.

Crveni križ Hrvatske treba se založiti kod Auto-moto saveza Hrvatske i drugih društvenih organizacija čiji su članovi u većoj mjeri izloženi ozljedama da se više uključe u davalništvo.

U zaključcima je predloženo da se kod Republičkog sekretarijata za prosvjetu, nauku, kulturu i fizičku kulturu i kod Pedagoško-prosvjetne službe založi za unos gradiva o dobrovoljnom davanju krvi u školsko gradivo.

Općinske organizacije Crvenog križa trebaju povećati broj aktiva. Potrebno je i boriti se protiv nekih negativnih tendencija - pretjeranog

isticanja višestrukih davatelja krvi, skupih izleta i putovanja u inozemstvo, zahtjeva za primanje predmeta znatne vrijednosti, zahtjeva za povećanjem godišnjih odmora i drugih povlastica.

Velika važnost posvećuje se programiranju i planiranju kalendara akcija, te utvrđivanju planskih potreba, što treba obaviti na svim razinama organiziranosti i u suradnji s transfuzijskom službom.

1982. 7. svibnja na osnovu Zakona o zdravstvenoj zaštiti i zdravstvenom osiguranju potpisan je Samoupravni sporazum o usmjeravanju i koordinaciji rada na prikupljanju, raspodjeli i preradi krvi čiji su potpisnici Crveni križ Hrvatske, Savez samoupravnih interesnih zajednica zdravstva i zdravstvenog osiguranja Hrvatske, Zajednica zdravstvenih organizacija SR Hrvatske i Zavod za transfuziju krvi SR Hrvatske. Time su stvoreni svi formalni uvjeti za nesmetanu društvenu akciju za povećanje broja dobrovoljnih davatelja krvi i količina prikupljene krvi.

1982. 25. listopada u Sisku je održana Tematska konferencija Crvenog križa Hrvatske „30. obljetnica rada na okupljanju dobrovoljnih davalaca krvi.“

Sudionici Tematske konferencije konstatirali su među ostalim da usprkos neprekidnom povećavanju količina krvi prikupljenih od dobrovoljnih davatelja krvi još uvijek nije postignut željeni cilj, jer se ne osiguravaju količine krvi dovoljne za tekuće liječenje, preradu i pričuvu. Prihvaćeno je stajalište da su suvremene metode uzimanja, obrade i prerade krvi, te usmjerena transfuzija i terapija sa sastojcima krvi značajan element uštede krvi zato se ističe da je kadrovsko, organizacijsko, tehničko, tehnološko i statusno unapređenje transfuzijske djelatnosti bitan preduvjet za racionalno korištenje krvi.

Uz ponovno potvrđivanje da osiguranje potrebnih količina krvi i nadalje

mora biti briga cijelog društva, konferencija je donijela 19 zaključaka čijom je realizacijom u narednom razdoblju trebalo unaprijediti tu djelatnost, koja je uz sve probleme ipak postizala odlične rezultate.

1988. 21. listopada u Zadru je u organizaciji Republičke skupštine Crvenog križa Hrvatske održana III. tematska konferencija o dobrovoljnom davanju krvi.

Konferencija je održana u teškim ekonomskim, društvenim i političkim uvjetima tog vremena koji su se nepovoljno odražavali na rezultate dobrovoljnog davalatstva krvi i za koje se pretpostavljalo da će se još negativnije odraziti u predstojećem razdoblju.

Konstatirano je da se smanjuje broj prvodavatelja, da se općinske organizacije Crvenog križa nalaze u velikim financijskim poteškoćama, a ukidanje određenih povlastica dobrovoljnim davateljima krvi dovodi do osipanja njihovog broja. Nejasnoće oko slobodnog dana za davatelje iz radnih organizacija, zaključeno je, treba ukloniti utvrđivanjem jedinstvenog kriterija.

U zaključku konferencije naglašeno je da je čin dobrovoljnog davanja krvi građanska dužnost svakog za taj čin sposobnog čovjeka, pa se željeni rezultati u prikupljanju krvi trebaju postizati povećanjem broja dobrovoljnih davatelja, a tek zatim povećanjem broja davanja.

1990. Pod nazivom „Čovjek čovjeku“ u Muzeju grada Zagreba, u suradnji s Crvenim križem Hrvatske i Zavoda za transfuziju krvi RH, postavljena je izložba posvećena dobrovoljnom davalatstvu krvi i Međunarodnom danu muzeja. Zbirka dokumenata, promidžbenog materijala, informativne građe i priznanja Crvenog križa (značke, medalje, plakete i diplome) uglavnom se temeljila na zbirci sakupljača Ž. Prodanovica. Izložbu je

obilježio i dolazak predstavnika Crvenog križa iz Austrije, Mađarske i Slovenije s kojima su vođeni razgovori uglavnom o dobrovoljnom davanju krvi.

1991. 10. listopada donesena je odluka o istupanju Crvenog križa Hrvatske iz sastava Crvenog križa Jugoslavije i od tada pod nazivom Hrvatski Crveni križ djeluje kao samostalno Nacionalno društvo Crvenog križa Hrvatske sa Središnjim uredom u Zagrebu i s društvima Crvenog križa u općinama, gradovima i županijama.
- 1991-1995. Hrvatski Crveni križ prikupio je više od milijun doza krvi zbog povećanih potreba zdravstva. U najtežim godinama Domovinskog rata krv je uvijek čekala ranjenike i bolesnike. Najveći, rekordni broj doza krvi od dobrovoljnih davatelja krvi prikupljen je 1992. godine - 192.662 doza krvi! Nije zabilježen niti jedan slučaj izgubljenog života zbog toga što nije bilo krvi.
1996. Donošenjem novog Zakona o zdravstvenoj zaštiti (NN 55/96) u članku 81. u kojem se navode poslovi Hrvatskog zavoda za transfuzijsku medicinu dodaje se podstavak koji glasi: „provodi promidžbu i organizira prikupljanje krvi za potrebe obavljanja transfuzijske djelatnosti“.
- od 1996. Potpisuju se (godišnji ili dvogodišnji) ugovori između Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, Hrvatskog zavoda za transfuzijsku medicinu i Hrvatskog Crvenog križa radi osiguranja krvi za potrebe zdravstva, imajući u vidu definiciju krvi kao lijeka i važnog strateškog materijala kao i osnovna načela davalatstva krvi: dobrovoljnost, anonimnost, besplatnost i solidarnost.
1999. Ministarstvo zdravstva donosi Pravilnik o krvi i krvnim sastojcima (NN 14/99) u kojem je jasno definirano tko je davatelj krvi: „Davatelj je

svaka osoba koja daje krv ili krvni sastojak za liječenje bolesnika, izradu derivata plazme ili proizvodnju dijagnostičkih sredstava. Prikupljanje krvi ili krvnih sastojaka osniva se na dobrovoljnom, besplatnom, anonimnom i solidarnom davanju krvi ili krvnih sastojaka“. Pravilnikom je također određeno tko može biti davatelj krvi - svaka osoba između 18 i 65 godina starosti. Muškarci mogu dati krv svaka 3 mjeseca, a žene svaka 4 mjeseca.

2006. Zakon o krvi i krvnim pripravcima (NN 79/2006) uređuje opskrbu stanovništva Republike Hrvatske krvlju i krvnim pripravcima. U Zakonu se navodi da promidžbu davanja krvi i krvnih sastojaka na području RH provode Hrvatski zavod za transfuzijsku medicinu (HZTM) i Hrvatski Crveni križ. Promidžbene aktivnosti trebaju biti kontinuirane i usklađene s potrebama za krvi i krvnim pripravcima na području cijele RH tijekom cijele godine. Jedinstveni godišnji plan akcija davanja krvi za RH donose HZTM i Hrvatski Crveni križ na temelju predviđenih potreba za krvi i krvnim pripravcima svih zdravstvenih ustanova.

2007. Na temelju Zakona o krvi i krvnim pripravcima ministar zdravstva i socijalne skrbi donosi dva pravilnika i to:

Pravilnik o posebnim tehničkim zahtjevima za krv i krvne pripravke kojim se propisuju pobliže tehnički zahtjevi glede obavješćivanja davatelja krvi, mjerila za odabir davatelja, opseg pregleda osoba koje pristupaju davanju krvi, sadržaj obrasca suglasnosti osobe koja daje krv, označavanje doza, uvjete čuvanja, prijevoza i raspodjele te zahtjevi za kvalitetu i sigurnost krvnih pripravaka;

Pravilnik o osiguranju kvalitete krvi i krvnih pripravaka u zdravstvenim ustanovama, kojim se propisuju standardi i specifikacije sustava kvalitete krvi i krvnih pripravaka u ovlaštenim zdravstvenim ustanovama.

2008. Zakonom o zdravstvenoj zaštiti (NN 150/2008) određuje se da promidžbu davalastva, planiranje potreba za lijekove proizvedene iz krvi i organizaciju akcija davanja krvi obavljaju Hrvatski zavod za transfuzijsku medicinu i Hrvatski Crveni križ na temelju posebnih ugovora.
2012. Hrvatski Crveni križ je u suradnji s transfuzijskim službama prikupio 182 457 doza krvi za potrebe zdravstva.

Akcija darivanja krvi održat će se:

